

SKOLEELEVENE OG DEN SOSIALISTISKE REVOLUSJONEN

UTGITT AV SOSIALISTISK UNGDOMSFORBUND
(MARXIST-LENINISTENE).

FORORD.

SUF(m-l)s hovedoppgave i dag er enhetlige *studier* i marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning. Forbundets kadre har vært i gjennom grunnsirkelen, som har gitt innblikk i de viktigste elementene i den revolusjonære teorien: Det proletariske klassestandpunktet, den marxist-leninistiske studiemetoden, den marxist-leninistiske verdensanskuelsen og den kommunistiske rørsles strategi og taktikk. Videre har forbundet studert hovedtrekk i marxismens politiske økonomi. Sist har masselinje og front vært studert.

Dette heftet er utgangspunkt for en ny fase i forbundets studier. I det partibyggende arbeidet må SUF(m-l) konsolidere seg til å bli et skikkelig *kommunistisk ungdomsforbund*. Det betyr at det må foretas undersøkelser og studier av det norske klassesamfunn med spesiell vekt på utdanningas rolle, av de studerende massenes kår og av våre egne kamperfaringer. Dette heftet om *skoleelevene* gis ut samtidig med et hefte for studentene, og det skal studeres av hele forbundet med unntak av studentlaga i organisasjonen. Hovedsiktemålet med disse studiene er *ikke* å gjøre skoleelevene i forbundet til »ekspert

på skolepolitikk», men å gjøre forbundet bedre i stand til å føre *masselinja* i sitt arbeid på skolene.

Studiene er grunnlaget for vårt politiske arbeid, og er nødvendig for at elevmassen skal kunne mobiliseres og for at kampen skal kunne ledes riktig. Skoleåret 69/70 var det på en del skoler tillop til kamp mot rasjonaliseringsframstøta i skolen. Men kampen har hittil hatt et lite enhetlig preg. Årsaken til dette er at en helhetlig analyse av skoleverkets funksjon har mangla. Dette heftet er den første virkelige *sammenfattinga* av utdanningsverket og elevenes kamp som marxist-leninister har laga.

Heftet er et resultat av undersøkelser av de konkrete forholda i den norske skolen, av monopolkapitalens reformplaner og våre egne kamperfaringer. Dette heftet er på ingen måte fullkomment, og er heller ikke tenkt å være det. Det er et *grunnlag* for videre undersøkelser og for utvikling av kampen på skolene. Resultatet av forbundets studier av dette materialet skal i løpet av et halvt års tid bli et nytt og revidert hefte.

Heftet spres i et stort opplag, og store deler av elevmassen vil lese det. Vi ber så mange som mulig komme med konstruktiv kritikk av det som er skrevet, både av den konkrete analysen og av den politiske linja. For som

formann Mao sier: »Det er massene som er de virkelige heltene, selv er vi ofte barnslige og uvitende. Begriper en ikke det kan en ikke gjøre regning med å tilegne seg minimale kunnskaper engang.» For interesserte sympatisører vil det også bli arrangert egne studier.

Elevenes kamp mot monopolkapitalen og dens skolebyråkrati vil utvikle seg voldsomt i åra som kommer. Formann Mao sier: »De neste femti til hundre åra vil bli en stor æra med grunnleggende endringer av samfunnssystemet som vil ryste verden, en æra uten like i noen historisk periode. Vi som lever i en slik periode må forberede oss på å kaste oss ut i store kamper.» Dette heftet og studiene av det vil være et lite bidrag til en framgangsrik kamp for skoleelevene og hele det arbeidende folket.

KAPITTEL 1. MONOPOLKAPITALISMEN.

NORGE – ET LAND DER MONOPOLENE RÅR

Norge er et monopolkapitalistisk samfunn. Dette betyr at monopol-bedrifter, norske og utenlandske, fullstendig dominerer det økonomiske liv.

Monopoler er sammenslutninger av selskaper og konserner i store enheter. Eksempler på dette fra Norge er Aker-gruppen (som består av ei rekke skipsverft og mekaniske verksteder), Borregaard (som i 1962 besto av hele 35 selskaper), Elektrokemisk, Norsk Hydro osv. Monopolene er som regel sammenfiltra med og kontrollert av sterke bank- og finansgrupper. Av de største kan nevnes Creditbanken, Bergens Privatbank og Christiania Bank- og Kreditkasse. Hvilken avgjørende rolle disse storbankene spiller i økonomien, viser følgende tall: I tiårsperioden fra 1950–60 blei f. eks. hele 20 banker overtatt av disse tre.¹ Den voldsomme konsentrasjonen i bankvesenet vises ved at antallet forretningsbanker i perioden fra 1940–61 gikk ned fra 104 til 63. Det må også nevnes at de tre nevnte storbankene i f. eks. 1960 hadde 49,6 prosent av de private aksjebankenes samla forvaltningskapital.

Men bildet av monopolkapitalismen i Norge må utfylles ytterligere. Dette henger sammen med at utenlandske, flernasjonale monopoler spiller ei betydningsfull rolle gjennom infiltrasjon av de norske monopolene, gjennom egne foretak, datterbedrifter og på andre måter.

For å få et innblikk i monopolenes rolle i norsk kapitalisme, kan vi nevne at allerede i 1953 var kapitalkonsentrasjonen slik at 4 prosent av industri-bedriftene hadde 60 prosent av all kapital!² At monopoliseringa i dag er enda mer framskreden, viser de stadige meldingene om sammenslåinger, bransje-avtaler etc.

Det at monopolene er *dominerende* i dagens kapitalisme, betyr sjølsagt ikke at annen form for kapitalistisk drift ikke finnes. I Norge er det ei rekke, tildels store, kapitalistiske bedrifter som ligger i knivskarp innbyrdes konkurranse, og som daglig trues av å bli slukt av monopolene. Tilfeldig valgte eksempler er Gustav A. Ring (elektronikk) og Alf E. Bjercke (maling). Sammenlikna med monopolistene, er imidlertid disse kapitalistene bare smågutter.

Mange gjør den feilen å tro at monopolkapitalen blir »mer og mer

avpersonifisert», «at ingen eier de...» «at man ikke lenger kan snakke om kapitalister i vanlig forstand» osv. Dette er på ingen måte riktig. Om vi undersøker norsk monopolkapital nærmere, vil vi straks oppdage at de ledende finansgrupper og monopoler delvis eies og delvis kontrolleres av en liten kikk monopolkapitalister. Et eksempel: Skipsindustrien i Norge domineres fullstendig av ei lita gruppe monopoler, hvorav Aker-gruppen er den ledende. Dette monopolet kontrolleres av rederiene Fred Olsen og Wilhelmsen.

Monopolkapitalistene utgjør ei meget lita gruppe av folkemengden, og er til og med i mindretall innenfor det samla borgerskap. Likevel er monopolkapitalen totalt ledende. Monopolkapitalen konsentrerer ei enorm økonomisk og politisk makt i sine hender. Et eksempel: I 1960 sto bedrifter av størrelsesorden 200 ansatte og oppover for 40,4 prosent av brutto produksjonsverdi.³ Selskaper med 500 sysselsatte og over sto for 21,9 prosent av brutto produksjonsverdi. Når en samtidig veit at monopolene omfatter underbedrifter som bedrifts-telles for seg, uavhengig av «moderselskapet», kan en ane hvor stor del av produksjonen monopolene egentlig kontrollerer.

Dessuten behersker monopolkapitalen statsapparatet og har avgjørende innflytelse, både direkte og indirekte, over den politikk som føres.

Når marxist-leninistene sier at monopolkapitalen er *hoved-klassefienden*, er ikke dette en tom frase, slik borgerne hevder, men som vi skal se, ei vitenskapelig sammenfatting av det levende liv.

FRIKONKURRANSE-KAPITALEN BLIR TIL MONOPOLKAPITALISME

Den første formen kapitalismen tok, dens klassiske form, var frikonkurransen. Den var prega av uhemma konkurranse mellom store og små bedrifter, styrt av «flosshatt-kapitalister», som ennå ikke var sterke nok til å kontrollere hele markedet.

Om vi betrakter kapitalismens utvikling fra dens gjennombrudd i Europa og framover, ser vi at de kapitalistiske landa regelmessig er blitt ramma av økonomiske kriser. Den første krise kom i England i 1825, og den første verdenskrisa i 1857. Disse krisene førte med seg at de minste bedriftene bukka under. De påfølgende oppsving medførte konsentrasjon av produksjonen, større bedrifter osv. Lenin påpeker at Marx med sin analyse av kapitalismen «beviste at frikonkurransen skaper konsentrasjon av produksjonen, og at denne konsentrasjon på et visst stadium av sin utvikling fører til monopol».⁴

En kan finne utvikling til monopoler allerede før 1860. I 1873 blei

kapitalismen ramma av krise. Dette førte til den første store utviklingsperiode for monopolene, og den varte til begynnelsen av nittiåra. I slutten av det 19. århundre opplever vi et oppsving som avløses av den store krisa fra 1900–1903. Fra da av er de kapitalistiske monopolene fullstendig dominerende.

Frikonkurransen er dominerende innenfor kapitalismen bare en forholdsvis kort periode. Denne perioden omfatter ikke mer enn ca. 100 år fra det tidspunkt kapitalismen blir dominerende i Europa (slutten av 1700-tallet).

Lenin, som i si bok *»Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium«*, underkaster monopolkapitalismens framvekst et grundig studium, påpeker følgende om *når* monopolene vokser fram og blir den dominerende formen for kapitalisme:

»For Europa kan en temmelig nøyaktig fastslå tidspunktet da den gamle kapitalismen *definitivt* blir avløst av den nye: det er nettopp i begynnelsen av det 20. århundre.⁵

Frikonkurransen er altså *ikke allmenn* for kapitalismen, slik enkelte borgerlige tåkefyrster søker å framstille det. Det faktum at monopolkapitalisten har erstatta den gamle *»flosshatt-kapitalisten«*, beviser dette. Et fåtall monopoler er i dag så og si enerådende. De kontrollerer råstofftilgangene, arbeidskrafta og markedene. De bestemmer hva og hvor mye som skal produseres, fordeler produksjonen, fastsetter prisene og *deler* profitten innbyrdes. Denne søker de å gjøre så stor som overhodet mulig, på bekostning av hele det arbeidende folket.

I stedet for familiebedriften får vi karteller, truster og konserner — i stedet for frikonkurransen får vi monopol. Men som vi skal se, betyr ikke dette at kapitalismen unngår sine kriser og at konkurransen forsvinner, heller ikke at utbyttinga minker. Tvert om tiltar utbyttinga av arbeiderklassen og folket. Frikonkurransen erstattes av *kamp* mellom monopolene for å utvide sin kontroll på andres bekostning, sluke dem og bli *»enda større«* monopoler.

ÅRSAKEN TIL MONOPOLISERINGA

Hva er årsaken til at denne utviklinga har funnet sted? Årsaken må søkes i den grunnleggende, uløselige motsigelsen under kapitalismen: Mens produktivkreftene (maskiner, menneskene i produksjonen samt deres kunnskap) blir stadig mer samfunnsmessige, forblir tilegnelsen av produktene privat. Dette fordi kapitalistene i kraft av å *ei* produksjonsmidlene (maskiner, råstoffer, redskaper) kan høste fruktene av andres arbeid.

Kapitalismen avløser føydalismen ved ei voldsom utvikling av produktivkreftene, gjennom å ta i bruk og forbedre maskinene, gjennom teknikk og

vitenskap, gjennom utspekulerte utbyttingsmetoder og øking av arbeidsintensiteten. Dette har under hele kapitalismen ført til at produksjonen stadig er blitt mer spesialisert: Innenfor den enkelte bedrift, mellom de ulike bedriftene og produksjonssektorene, ja, i hele samfunnet. Når det f. eks. på monopolbedriften Norgas bryter ut streik, står jernindustrien og skipsindustrien i fare for å stoppe opp. Uten trevareindustri, ingen bygningsindustri osv. Produksjonen angår i stigende grad samfunnet som *helhet*. Produksjonen blir altså mer og mer samfunnsmessig. *Mot* dette står den private eiendomsretten til produksjonsmidlene (maskiner, råstoffer, jord, redskaper, driftsbygninger etc.), og dermed den private tilegnelsen av produksjonsresultatene. Denne *motsigelsen* fører til ubalanse, konjunktursvingninger og kriser.

Den veldige veksten i produktivkreftene under frikonkurransekapitalismens tid skjerpa denne motsigelsen voldsomt. Produktivkreftenes utviklingsnivå kunne ikke lenger rommes innenfor familiebedriften. Det var såleis bare to muligheter: enten en sosialistisk revolusjon som skapte fullstendig nye produksjonsforhold, eller ei *modifisering* av produksjonsforholda innenfor ramma av kapitalismen. Dvs. forsøk på å gjøre produksjonsforholda litt »mer samfunnsmessige», for på det viset å utsette kapitalismens undergang. Ei slik modifisering førte til at monopolene vokste fram og avløste familiebedriften og frikonkurransen. Vi fikk aksjeselskapene og deretter kapitalistiske monopoler som følge av ei sammensmelting av industri- og bankkapital. (Se Lenin: Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium.)

MONOPOLKAPITALISMEN OG KRISA

Vi har sett at de stadig tilbakevendende krisene i kapitalismen tvang fram monopolene. Har vi da nå fått en krisefri kapitalisme? Nei, på ingen måte.

Lenin påviser at kapitalismen gjennom å utvikle seg til monopolkapitalisme har gått over til sitt siste og høyeste stadium; *imperialismen*, der jakten på profitt med nødvendighet fører til imperialistiske røverkriger mot folkene i de halvkoloniale og koloniale land og kriger de imperialistiske land innbyrdes for å sikre markeder og råstoffer. Videre karakteriseres monopolkapitalismen ved den mest grundige og omfattende utbytting av proletariatet og det arbeidende folket i de monopolkapitalistiske landa sjøl. Forholdet mellom de ulike imperialistiske landa er prega av svært ujevn utvikling, noe som fører til ubalanse og store problemer innenfor kapitalismen. Monopolkapitalismen fører til økt produksjon av juggel og søppel, minsking av de produktive sektorene relativt, økt kupongklipping (innhoving av aksjeprofitt uten produktivt arbeid) osv. Alt dette fikk Lenin til å karakterisere imperialismen som

»råtnende kapitalisme». Lenin påpeker videre i denne sammenheng at: »Det er alminnelig kjent i hvor høy grad monopolkapitalismen har skjerpa alle kapitalismens motsetninger.»

Ved utviklinga av monopolkapitalisme gikk kapitalismen inn i ei djuptgående *allmenn* krise, uten tidligere sidestykke. Denne allmenne krisa er i sitt vesen både ei økonomisk, politisk og militær krise. Utviklinga fra midten av 1960-åra er et uttrykk for at denne allmenne krisa nå skjerpes.

Stalin påpeker at imperialismen fører til »tilspissing av den revolusjonære krise innen de kapitalistiske land, opphoping av sprengstoff på den indre, proletariske front i 'moderlandene'». ⁶ Videre: »Tilspissing av den revolusjonære krise i kolonilandene og økende elementer av opprør mot imperialismen på den ytre front, på kolonifronten.» ⁷

Vi ser at kapitalismens forvandling til monopolkapitalisme i stedet for å dempe de iboende motsigelsene, tvert om betyr ei voldsom skjerping av dem. Vi ser at den djuptgående allmenne krisa truer med å sprengte kapitalismen, og peker fram mot sosialismen.

Når det gjelder de regelmessig tilbakevendende, økonomiske krisene i kapitalismen, forsvant altså ikke disse ved overgangen til monopolkapitalismen.

Etter den 2. verdenskrig har imidlertid de periodiske krisene vært svakere og mer uregelmessige. Dette har på nytt gitt borgere og revisjonister anledning til å spre illusjoner om at krisene er forsvunnet fra kapitalismen. Men dette er løgn. Den imperialistiske verden har vært ramma av flere kriser siden 1945. Man har imidlertid unngått depresjon, særlig ved å øke etterspørselen gjennom militær opprustning og ved å sette i gang imperialistiske angrepskriger mot verdens folk (Vietnam-krigen, Korea-krigen, etc.) Den spesielt gunstige situasjonen etter krigen p. g. a. fornyelsen av produksjonsutstyret under gjenoppbygginga har i første omgang resultert i at krisenes virkninger har blitt foreløpig svekka. Men den voldsomme intensiveringa av utbyttinga, det økende antallet imperialistiske kriger og de undertrykte massenes voksende kamp har lagt grunnlaget for ei skjerping av imperialismens allmenne krise. Og dette har igjen ført til et revolusjonært oppsving i de kapitalistiske land fra midten av 60-åra.

De økonomiske krisene kommer tilbake med tiltakende styrke. I USA er det f. eks. nå (69/70) under utvikling ei ny økonomisk krise, som tegner til å bli hardere enn noensinne, og som i sin tur vil virke inn på hele det monopolkapitalistiske verdenssystemet. ⁸

HVORDAN FUNGERER MONOPOLKAPITALEN?

Hva er årsken til at monopolkapitalismen skjerper og utdyper vanskene i kapitalismen? En av grunnene er at monopolkapitalismens eksistens er basert på at den ikke kan slå seg til ro med en gjennomsnittlig, »rimelig» profitt. Den er som før nevnt, nødt til å strebe etter *maksimal* profitt. Dette er nemlig monopolkapitalens grunnlov. Ettersom profitten skapes av det arbeidende folket, betyr monopolkapitalens streben etter maksimal profitt at den ikke kan slå seg til tåls med annet enn å utbytte så store deler av folket som mulig, og så grundig som mulig. I tillegg søker kapitalen å unngå å dele profitten med mindre kapitalister og småhandlere. Ved hjelp av den monopolistiske prisfastsettinga elimineres konkurransegrunnlaget for disse, noe som fører til at de bit for bit oppslukes av monopolene.

Stalin karakteriserer dette grunntrekket ved monopolkapitalen slik: »sikring av maksimal profitt gjennom å utbytte, ruinere og utarme flertallet av befolkninga i det gitte landet; gjennom å trellbinde og systematisk plyndre folkene i andre land, særlig tilbakeliggende land, og endelig gjennom kriger og militarisering av nasjonaløkonomien, som blir utnytta til å oppnå høyest mulig profitt».⁹

For å sikre sin eksistens, forsøke å dempe virkningene av krisene og for å utnytte midlertidige oppsving osv. går monopolkapitalen til regulært *angrep* på folkets levevilkår. Monopolkapitalens framstøt tar i dag i første rekke form av s. k. strukturrasjonalisering. Det betyr rasering av landsbygda, ruinerer av småbrukere og fiskere, »kyllingfabrikker» i stedet for landbruk, tvangsflytting av folk fra landsbygda og inn i monopolkapitalens kjempefabrikker, nedlegging av s. k. »ulønnsom» industri, utvikling av utspekulerte skattesystemer som indirekte beskatning og moms., omorganisering av utdanningsverket osv.

Videre opplever vi ei omfattende rasjonalisering innenfor den enkelte bedrift for på ulike vis å øke arbeidsintensiteten og dermed utbyttinga av arbeiderklassen. Denne økte utsvettinga skjer ved hjelp av høyere arbeidstempo, fler maskiner å passe, nye akkord- og lønssystemer, tidsstudier osv. Gjennom å opprettholde en løpende inflasjon og voldsom prisstigning senkes reallønna.

Sjøl i en situasjon med midlertidig hogkonjunktur, slik som situasjonen er i Norge nå (våren 1970), er monopolkapitalens angrep på folkets levevilkår deperate. Dette fordi for det første folket i økende grad reiser seg til kamp mot forverringa, og for det andre fordi den økonomiske krisa i USA har skremt vannet av norsk monopolkapital, som øker utbyttinga for å møte »dårligere tider».

Monopolkapitalens framstøt rammer som nevnt ikke bare arbeiderklassen,

men *alle* lag av folket. Også den »reformvirksomheten» monopolkapitalen og dens stat har innleda overfor store deler av utdanningsverket er en del av disse framstøta. Denne form for rasjonalisering rammer studenter og og skoleelever på samme vis som arbeiderne: økt arbeidspress, dårligere økonomiske og sosiale forhold osv.

Men når monopolkapitalen prøver å løse sine vansker ved å velte alle byrder over på folket, undergraver den folkets levestandard, og dermed også etterspørselen etter sine egne produkter. Monopolkapitalen kan ikke samtidig øke både profitten og massenes kjøpekraft! Dette er kapitalismens uløselige motsigelse.

MONOPOLKAPITALENS FORSØK PÅ Å LØSE SINE MOTSIGELSER

De fleste vil bekrefte den stadig økende utsvettinga vi har vært vitne til i Norge etter krigen. Men mange vil innvende at kapitalismen til tross for dette har overvunnet sine kriser.

Det er riktig at monopolkapitalens tiltak, samt den særegne situasjonen som forelå i 1945, har dempa krisenes virkning til nå. Men at krisene er avskaffa, er en borgerlig løgn. Så seint som i 67/68 var norsk økonomi prega av en markant nedgang, som følge av vansker i USA-imperialismens økonomi. Men dette førte ikke til noen depresjon. Den viktigste årsaka til dette var at krisas virkninger blei dempa av USA's overfall på det vietnamesiske folket. (Øking av krigsproduksjonen.)

Det viktigste trekket nå er imidlertid de stadige rystelsene av de imperialistiske landas valutasystem og den voksende krisa i USA. Denne utviklinga bærer bud om at den lange perioden etter krigen med relativ høgkonjunktur går mot sin definitive slutt.

Grunnen til dette henger sammen med karakteren til de tiltaka monopolkapitalen har nytta til å stimulere økonomien for å komme ut av de økende motsigelsene. Det viktigste her er bruken av det kapitalistiske statsapparatet i et langt større omfang enn for.

Staten under monopolkapitalismen, har ikke fått til oppgave å planlegge og samordne økonomien til folkets beste. Tvert om nyttes statsbudsjettet til å stimulere monopolkapitalen gjennom å legge forholdene til rette for gunstige avskrivningsregler, fordelaktige fondsavsetningsmuligheter, grunninvesteringer (veg, fabrikkbygg etc.) overtaking av bedrifter som er ulønnsomme, men nødvendige for monopolkapitalen (eks. NSB), støtte og garanti til innenlandske og utenlandske investeringer osv. Alt dette skjer med det arbeidende folkets penger. Statens politikk *utfyller* monopolkapitalens angrep på folket:

gjennom nyfordeling av skatteinntekter til fordel for monopolkapitalen, økte skattebyrder for det arbeidende folket (som nevnt moms), diktatoriske inngrep i lønnsoppgjør for å holde monopolkapitalens lønnsutgifter nede (voldgift/arbeidsretten), fascistiske eller halvfascistiske tiltak for å kvele folkets kamp (politi mot streikevakter) osv.

Men statens viktigste økonomiske rolle er som *marked* for monopolkapitalens produkter. Dette kommer klart til uttrykk i den enorme militariseringa av den kapitalistiske økonomien. Ifølge den undersøkelsen FN ga ut i 1962 utgjorde utgiftene til den kapitalistiske verdens militærrustninger ca. 10 prosent av den kapitalistiske verdensproduksjonen.¹⁰ Om vi i denne forbindelse ser på USA, utgjorde rustningsutgiftene i 1929 0,7 prosent av bruttonasjonalproduktet. I 1957 utgjorde de samme utgiftene hele 10,3 prosent av bruttonasjonalproduktet.¹¹ I tillegg har rustningsutgiftene økt voldsomt fram til i dag på grunn av blant annet Vietnamkrigen.

Men i monopolkapitalen er det ikke bare militær slosing. Også i sivile, uproduktive sektorer foregår ei voldsom slosing. I et land som Sverige var reklamekostnadene i 1953 på 535 millioner og i 1968 så store som 2 milliarder!¹²

FOLKET OG BARE FOLKET ER DEN DRIVKRAFT SOM SKAPER VERDENSHISTORIA

Det er klart at disse tiltaka *ikke* kan forhindre overproduksjonskrisene på lang sikt. Statsutgiftene må dekkes av *folket sjøl*, gjennom økte skatter, kreditt- og finanspolitikken osv. Monopolkapitalens oppblåsing av den kapitalistiske statssektoren kan sammenliknes med narkotikainjeksjoner. Behovet for økende doser blir større og større, samtidig som vanskene på lengre sikt tårner seg opp.

Derfor reiser stadig større deler av verdens folk seg til kamp mot monopolkapitalismens økende utbytting, mot imperialismens plyndringer og røverkriger, for å ta sakene opp i sine egne hender og innføre sosialismen. Det er dette Mao peker på når han sier: »De neste femti til hundre åra fra nå av vil bli en stor æra med grunnleggende endringer av samfunnssystemet som vil ryste verden, en æra uten like i noen tidligere historisk periode. Vi som lever i en slik periode må forberede oss på å kaste oss ut i store kamper».

NOTER:

1. Kleven: »Klassestrukturen i det norske samfunnet», s. 127.
2. Samme sted, s. 123.
3. Samme sted, s. 112.
4. Lenin: »Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium, s. 24, Ny Dag, 1969.
5. Samme sted, s. 25.
6. Stalin: »Spørsmål i Leninismen», norsk utgave 1952.
7. Samme sted.
8. »Kina i dag», nr. 2–1970.
9. Stalin: »Socialismens økonomiske problem i SSRU», svensk utgave fra Förlaget for främmande språk. Moskva 1953, s. 38.
10. »Marxismens politiske økonomi», Sosialistisk Opplysningsråd, 1970.
11. Baran & Sweezy: »Monopoly Capital».
12. Industria, nov. 68 (svensk).

KAPITTEL 2. SKOLENS HISTORISKE UTVIKLING.

Skole og undervisning har forekommet helt fra samfunnet blei delt i klasser. Det har forekommet i slavesamfunnet, under føydalismen og kapitalismen, og det vil forekomme under sosialismen og kommunismen. For å finne lovmessighetene som styrer undervisning og skole, både de særskilte som gjelder for hver periode, og de allmenne som gjelder for alle klassesamfunn, må vi bruke marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning og med den som rettesnor analysere og foreta undersøkelser.

DE ALLMENNE LOVMESSIGHETENE FOR SKOLEN I KLASSESAMFUNNET

1. *All undervisning og enhver skole tjener den ene eller den andre klassen.* Kunnskaper og kultur er ei gjenspeiling av de objektive forholda i samfunnet. Formann Mao sier følgende: »Helt siden klassesamfunnet oppsto, har verden bare hatt to slags kunnskaper, kunnskapen om kampen for produksjonen og kunnskapen om klassekampen.»¹ Siden undervisning² er et redskap i klassekampen og for klassesdiktaturet, vil alle kunnskaper som tilegnes gjennom undervisninga nødvendigvis være gjennomsyra av et klasseinnhold. Undervisninga utformes i samsvar med klassens behov i klassekampen. Hva bruker så den herskende klasse i et samfunn undervisning og skole til? Først og fremst for å oppdra og forme den unge generasjon etter denne klasses verdensanskuelse, for dermed å sikre klassens politiske makt. Formann Mao sier: »Alt arbeid i skolene tar sikte på å omforme elevenes ideologi.»³

2. *Den klasse som har den økonomiske og politiske makta, avgjør hvilken klasse undervisningen tjener.* Helt siden klassesamfunnet oppsto, har alle utbytterklasser hatt et fast kunnskapsmonopol og gjort det umulig for de utbyttede klassene å skaffe seg utdanning i samsvar med sine egne klasseinteresser.

3. *Skolen er en del av overbygningen.* Ifølge den marxistiske teorien er skolen en del av samfunnets overbygning, som reiser seg over samfunnets økonomiske basis. Kamerat Stalin sier: »Slik som samfunnets tilværelse og betingelsene for dets materielle liv er, slik er dets ideer og teorier, dets politiske synsmåter og institusjoner.»⁴ Den klasse som er den herskende i et

samfunn, som eier og forvalter produksjonsmidlene, er alltid den som dominerer samfunnets politiske ideer og synsmåter, dvs. de er dominerende i overbygningen. Overbygningen består blant annet av samfunnets politiske og juridiske institusjoner, samt de politiske, filosofiske og religiøse ideer og tenkemåter. Den viktigste politiske institusjonen, staten, er et redskap i den herskende klasses hender. Gjennom staten utformes skolen for å tjene de bestående produksjonsforhold. Derfor gjennomsyres skolen i dag av borgerlig ideologi og tenkning, mens skolen i et sosialistisk samfunn vil være gjennomsyret av proletær ideologi og tenkning.

4. Mellom den delen av overbygningen som skolen utgjør, og den økonomiske basis er det alltid motsigelser. Disse blir midlertidig løst gjennom skolereformer og nyordninger, men motsigelsene oppstår stadig på nytt og i nye former. Utviklinga av produktivkreftene⁵ er den grunnleggende årsaken til at disse motsigelsene oppstår på ny og må løses på ny. Produktivkreftenes utviklingsnivå kommer i konflikt med innholdet og organiseringa av skolen, slik at elevene ikke får de rette tekniske kunnskaper eller utdannes i det rette antall til å kunne utvikle produksjonen.

Utdanningsverket har som vi ser, utvikla seg og blitt omformet i pakt med utviklinga av klassekampen og utviklinga av produktivkreftene.

SKOLEVERKET UNDER FØYDALISMEN

I middelalderen var det føydaladelen og de ufrie bondene som var de viktigste klassene som sto mot hverandre. Jordbruket utgjorde hjørnesteinen i det økonomiske livet. Det var en liten klasse verdslige og geistlige adelsmenn som eide og forvalta mesteparten av jorda. Føydalsamfunnets største klasse var bondene. De var livegne, dvs. bundet til adelsmannens jord.

Produktivkreftenes utviklingsnivå i middelalderen krevde ikke arbeidskraft med teoretisk og boklig lærdom. Følgelig eksisterte det heller ingen form for skoler for størstedelen av befolkningen. Statsapparatet og administrasjonen var også lite utvikla, behovet for embetsmenn var derfor lite.

Den herskende klassen var dessuten interessert i å holde massene nede i uvitenhet, slik at de uten vansker kunne bli sittende ved makta.

All utdanning under føydalismen var forbeholdt den herskende klassen. Utdanninga tok sikte på å lære opp de framtidige herskere og makthavere. Kirkens stilling var meget sterk, den var forvalteren av føydaladelens ideologi. Katedralskoler og universitet blei følgelig oppretta i kirkens regi. Teologi og filosofi var de dominerende faga. I all hovedsak blei det utdanna propagandister for den herskende klassen, dvs. prester.

BORGERSKAPETS FRAMVEKST

Som et resultat av handelen og håndverkets utvikling oppsto de første kjøpstedene og seinere byer. Av disse byborgerne utvikla de første elementer til borgerskapet seg. Manufakturen⁶ kom i stedet for den laugsmessige⁷ driftsmåte, handelen utvikla seg, og borgerskapet begynte å samle opp kapital. Borgerskapet vokste fram til å bli den ledende revolusjonære klassen som kjempa for å styrte føydalklassens makt. De vant til slutt den politiske og økonomiske makta gjennom borgerlige revolusjoner. (England 1688, Frankrike 1789.)

Utviklinga av kapitalistiske produksjonsmåter skyter fart i Europa først på slutten av 1700-tallet. På samme tid begynner en proletarisering av småbøndene. De blir drevet fra gårdene sine og tvunget inn til byene, blir en del av den framvoksende industriarbeiderklassen.

Ettersom produktivkreftene utvikla seg, med stadige tekniske nyvinninger og bedre produksjonsmåter, blei det nødvendig for den herskende klassen å utstyre arbeidskrafta med et minimum av kunnskaper. Kapitalistene stilte andre krav til skoleverket enn føydaladelen. Produktivkreftenes daværende utviklingsnivå krevde at produsentene av varene fikk et visst monn av teoretisk opplæring, slik at de kunne bli i stand til å behandle maskiner; de trengte kunnskap for å kunne utføre stadig mer innviklede arbeidsoperasjoner.

England, det mest framskredne landet når det gjaldt utviklinga av produktivkreftene, banet også veien når det gjaldt forsøk på å gi massene den kunnskap som de trengte for å stå i produksjonen. Det blei oppretta såkalte »fattigskoler» for arbeiderklassens barn. En del av dagen fikk de undervisning i disse skolene, men størsteparten av dagen tilbrakte de i kapitalistenes fabrikker. Disse skolene hadde som prinsipp å undervise flest mulig barn så billig som mulig. Eldre elever blei satt til å undervise de yngre. På denne måten blei utgifter til lærerlønninger holdt nede på et minimum. Borgerskapet fant dette systemet formålstjenlig til å tilfredsstille sine behov for opplæring av massene, slik at systemet bredde seg til de land i Europa hvor kapitalismen var under utvikling.

KAPITALISMEN OG UTDANNINGSVERKET

Borgerskapets politiske maktovertaking førte med seg ei voldsom utvikling av hele skoleverket. For vi går konkret inn på de endringer som skjedde, skal vi ta for oss de generelle krava kapitalistene stilte og fremdeles stiller til sitt skoleverk.

Kapitalistene krever først og fremst at skoleverket skal tilfredsstille behovet

for *utdanna* arbeidskraft. Den må i tillegg framstille arbeidskraft i tilstrekkelige *mengder*.

»Den gamle skolen sa at den ville skape mennesker med allsidig dannelses, at den ga opplæring i vitenskapene i det hele tatt. Vi veit at dette var tvers igjennom løgnaktig, for hele samfunnet var bygd på og støtta seg til delingen av menneskene i klasser, i utbyttere og utbyttede. Hele den gamle skolen var fullstendig gjennomsyret av klasseånd og ga naturligvis bare kunnskaper til borgerskapets barn. Hvert ord var forfalsket i borgerskapets interesse.

I disse skolene blei den unge generasjon av arbeidere og bønder ikke så mye oppdratt som dressert i borgerskapets interesse. De blei oppdratt slik at de kunne bli brukbare tjenere for borgerskapet, i stand til å skaffe det profitt uten å forstyrre dets ro og lediggang.» (Lenin)⁸ Slik virker skolen under kapitalismen.

UTVIKLINGA AV SKOLEVERKET I NORGE

De første skolene for de undertrykte klassene her i Norge var konfirmasjonsforberedelsene. En lov av 1739 stadfesta at alle barn skulle få undervisning i kristendom og lesning. Fra og med denne tida, da kapitalismen vokser fram og borgerskapet mer og mer befester sin politiske makt, blir massenes manglende kunnskaper i lesning, skrivning og regning ei hindring for produktivkreftenes videre vekst. Omgangsskolene på landet og allmueskolene i byene blir fastere organisert, og det blir lagt større vekt på å lære ungene å lese, skrive og regne.

Den industrielle utviklinga skyter fart i Norge på slutten av 1800-tallet. Utviklinga av produksjonen gjør det nødvendig å utbedre skoleverket, slik at kapitalistene kan få sine nye behov tilfredsstilt. Fra ca. 1860 begynner et intenst reformarbeid, både når det gjelder allmueskolen i byene, omgangsskolene på landet og de videregående skolene (deriblant katedralskolene). Allmueskolen og omgangsskolen blir styrka ved at fagkretsen blir utvida. Mer praktisk orienterte fag vinner innpass. Skolen blir forsøkt gjort mer enhetlig og sentralisert. Skoletida blir forlenga. Det blir også gjort forsøk på å gjøre hele skolesystemet mer enhetlig i den forstand at høgre skoler skal bygge på folkeskolen.

Vi har tidligere sett at borgerskapet krever av skolen at den for det første skal lære opp sine egne arvtakere til å bli utbyttere, og for det andre lære opp arbeiderklassen til å la seg utbytte. Disse to oppgavene løste borgerskapet til å begynne med ved å ha to forskjellige skoleslag. På den ene sida hadde en universitet, katedralskoler og de private forskolene til katedralskolene. På den

andre sida hadde en allmueskoler i byene og på landet og diverse »fortsettelsesskoler», dvs. kortvarige yrkespregete kveldsskoler eller søndagsskoler. Rundt århundreskiftet blei det forsøkt å gjøre folkeskolen til en felles skole for barn fra alle klasser, og til det eneste lovlige grunnlaget for overgangen til gymnaset.

Produktivkreftenes utvikling endra borgerskapets krav til innholdet i gymnaset. Før hadde all undervisning i gymnaset konsentrert seg om opplæring i de klassiske disipliner, dvs. latin, gresk og teologi. Etter en intens kamp mellom representanter for den gamle embetsmannsklassen og representanter for det voksende borgerskapet, blir realfagene innført i gymnaset, de får status på like linje med de klassiske. På grunn av handelens vekst vinner moderne språk, som engelsk, innpass. Gymnaset blir stadig mer spesialisert og til slutt oppdelt i linjer, og det blir etter hvert en sjølstendig skole, som kvalifiserer kandidatene til å gå ut i yrkeslivet. Dette har sammenheng med at statsapparatet og administrasjonen av kapitalistenes virksomhet vokser, og det trengs fler og fler funksjonærer.

Utviklinga av handelen innenlands, såvel som utenlands, fører til oppretting av et handelsgymnas allerede i 1875.

REFORMENE PÅ 1900-TALLET

Det blei gjort framskritt på slutten av 1800-tallet i å reformere skolen slik at den bedre kunne tilfredsstille kapitalistenes krav. Men tross disse framskrittene var skoleverket ved århundreskiftet ikke effektivt nok som redskap for borgerskapet. Nye reformer trengtes.

Hovedvekta av reformarbeidet i skolen blei nå lagt på styrkinga av folkeskolen, dvs. på å bedre allmennutdanninga. I spissen for arbeidet med å styrke folkeskolen og gjøre den til en »skole for hele folket» sto sosialdemokratene. Reformarbeidet foregikk som en kamp mellom borgerskapet og den norske arbeiderklassen. Enhetsskoletanken, dvs. felles folkeskole for alle barn uansett klasse, samt at folkeskolen skulle være det eneste lovlige grunnlag for overgang til høgre skoler, var Arbeiderpartiets store merkesak i skolepolitikken fra begynnelsen av 1900-tallet. 7-årig obligatorisk folkeskole for alle blei vedtatt i 1920, i 1935 blei det vedtatt en felles lov for folkeskolen, i 1936 for gymnasene. Disse lovene gjorde skoleverket ennå mer sentralisert og enhetlig. Det blei fastsatt felles pensum i alle folkeskoler, det blei obligatorisk avgangseksamen som skulle være mest mulig likeartet overalt.

Men straks denne enhetsskolen blei innført, var det klart at heller ikke denne skolen kunne tjene arbeiderklassen noe bedre enn de tidligere atskilte skoleslagene. Borgerskapet hadde fremdeles den økonomiske og politiske

makta, og utforma derfor innholdet i skolen etter sine egne interesser.

Arbeiderbarna hadde ikke økonomisk mulighet til å skaffe seg høgre utdanning. Ensrettinga, sentraliseringa og den økte statskontrollen med skoleverket, som var en forutsetning for enhetsskolen, innebar i realiteten at borgerskapet kunne tilpasse skolen enda bedre etter sine interesser.

I og med innføringa av felles pensum i skolene, får kapitalistene bedre kontroll over hva det blir undervist i, og på denne måten styrker de sitt ideologiske grep over skolen. Innføring av enhetlig eksamen over hele landet gjør det langt lettere enn før for kapitalistene å plukke ut akkurat den arbeidskrafta de trenger. De reformer som sosialdemokratene sto i spissen for å gjennomføre, hadde utvilsomt progressive trekk. Men samtidig ser vi at resultatet av sosialdemokratenes skolepolitikk var til gagn for kapitalistene.

Sosialdemokratenes skolepolitikk hadde reformistiske trekk. Målsettinga med en felles skole for barn fra alle samfunnsskisser som skulle bidra til å «utviske» klasseskillene, var alltid tydelig hos det sosialdemokratiske ledersjiktet. Den reformistiske ledelsen i Arbeiderpartiet støtta i praksis borgerskapets bestrebelser på å styrke staten, ved å spre illusjoner i arbeiderklassen om at staten var hele folkets stat, og at folkeskolen var hele folkets skole.

Et feilaktig syn på staten har ført til at sosialdemokratene har fungert som kapitalistenes beste hjelpere, sjøl om deres reformarbeid var drevet ut fra målsettinga om å styrke demokratiet og slette ut forskjellen mellom klassene.

SKOLEREFORMEN I 60-ÅRA

Etter krigen har sosialdemokratene sittet i regjeringsposisjon i ca. 20 år. Deres reformistiske politikk er blitt tydeligere og tydeligere for alle. Alle sosialistiske propagandaerklæringer er blitt skjøvet til side, og de har satt alt inn på å styrke statsapparatet innen det kapitalistiske samfunnet. Sosialdemokratenes skolepolitikk har fortsatt på den samme reformistiske veien, styrkinga av «enhetsskolen» har også etter krigen vært sentral i deres politikk. Også de nye reformene er blitt gjennomført under dekke av fraser som «demokratisering» av utdanninga osv.

Når det gjelder utviklinga av skoleverket vårt i 60-åra, er det to ting som står fram som de viktigste. For det første: Antall elever som tar eksamen artium, har steget ganske betydelig. Like før siste krig tok ca. 5 prosent av årskullene eksamen artium, i 1948 var det steget til ca. 12 prosent og etter en stillstandsperiode på 12 år, begynte artianerfrekvensen igjen å stige omkring 1960. I 1968 var artianer-tallet kommet opp i 21 prosent av årskullet. Antallet arbeiderbarn som tar eksamen artium har steget, men samtidig har

artianerfrekvensen også steget blant andre klasser. I gruppa akademikere og overordna funksjonærer fikk i 1963 ca. 60 prosent av barna eksamen artium, blant arbeidere, formenn osv. knapt 8 prosent.

av barna eksamen artium, blant arbeidere, formenn osv. knapt 8 prosent.

Det andre viktige som har skjedd, er innføringa av 9-årig obligatorisk skole.

Er disse to tingene et tegn på at det har skjedd ei demokratisering av undervisninga? Sosialdemokratene mener ja, men vi vil påstå det motsatte.

For å forklare vår påstand er det nødvendig først å ha klart for seg hvordan den økonomiske utviklinga har vært etter 2. verdenskrig.

Produktivkreftene har utvikla seg i et voldsomt tempo, teknikken blir stadig mer avansert og arbeidsoperasjonene stadig mer spesialiserte. Samtidig har statsapparatet og byråkratiet vokst i et veldig omfang. Kapitalistene har blitt nødt til å stille enda større krav til skoleverket. De krevde først og fremst at antallet ungdom med høyere utdanning skulle stige. Dette fordi statsapparatets utvidelse krevde et langt større antall underordna funksjonærer. Dette er grunnen til at den prosentvise andelen av barn fra arbeiderklassen som tar eksamen artium, har øket.

Videre stilte produktivkreftenes utvikling krav til en langt mer omfattende allmennutdanning enn det den 7-årige folkeskolen kunne gi. Allmennutdanninga måtte styrkes slik at alle fikk et solid grunnlag for seinere å kunne tilegne seg spesialkunnskap på de felter kapitalen har behov for. Ei solid allmennutdanning gjør det også lettere å omskolere arbeidskrafta, overføre den fra ei arbeidsoppgave til ei annen, fra en arbeidsplass til en annen osv. Dette er grunnen til at den obligatoriske skolegangen blei utvida med 2 år, dvs. at 9-årig skole blei innført. Sosialdemokratenes prat om at 9-årig skole var et viktig steg på vegen til å gjøre utdanningsverket vårt demokratisk, viser seg å være bare tomme fraser, og tildekker det som er de virkelige årsakene til utvidelsen av skoletida.

Sosialdemokratene fungerer i dag som kapitalens beste lakeier. Det er derfor ingen tilfeldighet at vi i dag finner ledende sosialdemokrater, som Ottosen og Steen, i spissen for den beinharde rasjonaliseringa som monopolkapitalen i dag forsøker å påtvinge skoler og universitet.

SITUASJONEN I DAG: MONOPOLKAPITALEN OG UTDANNINGSVERKET

Av det foregående ser vi at skolen i Norge er blitt utforma i pakt med de krav den herskende klasse til enhver tid har hatt. I kapittel 1 har vi sett at monopolkapitalens allmenne krisetendenser blir mer og mer alvorlige.

Monopolkapitalen forsøker å løse sine problemer ved å øke utbygginga av det arbeidende folket. Konkret gir dette seg utslag i ei gjennomgripende rasjonalisering på alle felter. Storstilte rasjonaliseringstiltak er planlagt gjennomført både på skoler og universitet i 70-åra.

Det viktigste for monopolkapitalen er at allmennutdanninga blir hevet på alle områder. Det er ikke lenger nok at alle kan lese, skrive og regne. Produksjonsmidlene og økonomien kan bare mestres av folk som har et visst teoretisk grunnlag i naturfag og matematikk, evne til å behandle språket skriftlig og muntlig, samt et visst kjennskap til samfunnets ulike institusjoner. Dernest krever monopolkapitalen at en stadig *større* del av arbeidskrafta har spesialkunnskaper utover det felles grunnlaget. Når det gjelder fagområder er det særlig felter som teknikk, økonomi og administrasjon det gjelder.

For det tredje krever monopolkapitalen at alle menneskelige ressurser skal utnyttes. Hvis rekrutteringa til høgre utdanning skjer bare fra ei lita gruppe, får en ikke et tilstrekkelig antall kvalifiserte arbeidere. »Intelligensreservene«(!) vil ikke kunne bli utnytta, som skolereformatorene sier.

Monopolkapitalens krav om heving av allmennutdanninga kommer automatisk i konflikt med monopolkapitalens grunnleggende lov, nemlig loven om ei stadig maksimering av profitten.⁹ Monopolkapitalen krever at de behov den har, skal tilfredsstilles, men den er samtidig ikke villig til å betale for det. Skolen har i 70-åra fått bestemte økonomiske rammer å løse sine oppgaver innenfor – rammer som ikke skal overskrides. Kapitalistene må altså søke å nå sine mål ved metoder som holder utgiftene nede, sjøl om kostnadene til utdanningsverket objektivt vil øke. Det viktigste i monopolkapitalens skolepolitikk i dag er å presse utgiftene til utdanningsverket ned, samtidig som deres behov for kvalifisert arbeidskraft i tilstrekkelige mengder tilfredsstilles.

Hvilke midler har så monopolkapitalen tenkt å ta i bruk for å gjennomføre planene sine? For det første skal hele den måten utdanningsverket er bygd opp på, endres. Hele utdanningsverket skal gis en felles organisasjonsform, hvor overgangsmuligheter og kombinasjoner blir muliggjort på kryss og tvers. På denne måten vil ikke et eneste skoleår for en elev bli »bortkasta« fra kapitalens synspunkt. For det andre skal byrdene veltes over på lærere og elever: Arbeidstempoet skal opp, ytelsen effektiviseres og konsentreres om det monopolkapitalen mener er viktig.

OVERSIKT OVER DE PLANLAGTE REFORMER AV UTDANNINGSVERKET

La oss ta for oss ei helhetlig vurdering av de forskjellige skole»reformene«. Det er blitt gjennomført og planlagt reformer på alle trinn av skoleverket.

1. *Innføringa av den 9-årige skolen.* De første forsøkene med 9-årig skole startet helt sist i 50-åra. Fler og fler skoler har etter hvert kommet etter. I 1969 var det 9-årig skole i 80 prosent av kommunene. Fullstendig innføring ventes først i 1975. Innføringa av 9-årig skole må sees i sammenheng med monopolkapitalens krav om å heve allmennutdanninga.

2. *Den planlagte reformen av de videregående skoleslaga.* Med de videregående skoleslaga menes: gymnaset, yrkesskolen, i det hele alle skoleslag på trinnet fra 10. til 12. skoleår. Statlige komiteer (Gjelsvik-komiteen for gymnaset, Steen-komiteen for de videregående skoleslaga) har vært i sving siden midten av 60-åra. De har utreda spørsmålet om hva som må endres i disse skolenes oppbygging, deres faglige innhold og administrering. De første forsøkene på grunnlag av disse komiteenes arbeid (såkalte »strukturforsøk») blei satt i gang i skoleåret 1969/70.

I første omgang blei 4 gymnas pekt ut. I år har 4 nye gymnas kommet til. Samtidig blir det starta forsøk med et nytt 2-årig skoleslag.¹⁰ Disse forskjellige forsøkene skal utvides langsomt, slik at gymnaset kan gå helt over til den nye ordninga i omlag 1975, og hele det videregående skoleverket vil være bygd opp etter reformplanene i slutten av 70-åra.

3. *Den pågående reformeringa av den »postgymnasiale» utdanninga.* Med postgymnasial utdanning menes all utdanning etter 12. skoleår, inkludert universitetsutdanning og lærerutdanning. Også på dette området har det vært statlige komiteer i sving de seinere åra. Den som er viktigst og retningsgivende for alle disse, er *Ottosen-komiteen*. Den vil presse opp studentenes arbeidstempo. Videre vil den korte ned studietida til 4 år, gjennom mer regulerte og skolemessige studier.¹¹ For å oppnå dette vil de sette inn alle tvangsmidler mot studentene, ikke minst ved å bruke studielånet som press. Det vil også foregå hardhendt utsiling av studenter etter 2 år, for å få fler folk over i disktriktshøgskoler og korte yrkesretta kurser. Alt dette vil føre med seg at arbeidspresset for studentene vil øke, og deres vilkår bli forverra.

4. *Den påtenkte utbygginga av etterutdanninga.* Yrkeskunnskapen foreldes raskt. Det vil være mest rasjonelt for kapitalen å gi mest mulig allmenn og teoretisk kunnskap ved førstegangsopplæringa, og så gi yrkesopplæring i korte kurs på slutten av utdanninga. Seinere i livet når denne kunnskapen må revideres, kan den byttes ut med ny yrkesopplæring eller suppleres. Monopolkapitalens skolepolitikere peker ofte på behovet for å bygge ut ei organisert etterutdanning, knytta til de eksisterende utdanningsinstitusjoner, som universitet, yrkesskoler og fagskoler. Ved at konkrete kunnskaper til et yrke tas ut av førstegangsopplæringa, kan den tida brukes til »allmenn-dannende» emner. Derved oppnår kapitalen den hevinga av det allmenne utdanningsnivået som den trenger. Ved etterutdanninga vil monopolkapita-

listene få en mer direkte kontroll over undervisninga og elevene. Elevene vil være knytta til en bestemt kapitalist gjennom en bedrift, som bare gir dem permisjon for å studere det den mener de trenger.

Når etterutdanninga en gang blir utbygd, vil den få tilbakevirkende kraft på førstegangsopplæringa, som vil bli mer teoretisk og hardere rasjonalisert. Ottosen-, Gjelsvik- og Steen-komiteen legger opp faginnhold og metoder under forutsetning av at etterutdanninga vil bli utbygd.

SKOLEVERKET SLUKER ENORME SUMMER

La oss nå se litt på de pengesummer skolevesenet i vårt samfunn sluker. De offentlige utgiftene til utdanning i 1957/58 utgjorde 4 prosent av Norges bruttonasjonalprodukt. I 1967/68 hadde andelen økt til 5,8 prosent eller over 4 milliarder kroner. Med andre ord: Stadig større deler av de verdier som det arbeidende folket skaper, blir brukt til utdanning.

Lærerlønningene står for over halvparten av utgiftene som det offentlige bruker til utdanning. Når vi regner med vaskehjelp, kontorhjelp, administrasjon osv., kommer lønnsutgiftene opp i omtrent 2/3 av de totale utgiftene. Tekniske hjelpemidler, lærebøker, utgifter til skoleforskning, elevheimer, studielån, stipend og annet står i alt for ca. 15 prosent, mens investeringer i skolebygg utgjør ca. 20 prosent av de samla offentlige utgifter. Staten betaler ca. 55 prosent av utgiftene, mens kommunene og fylkeskommunene betaler resten.

Den største utgiftsposten for stat og kommune er imidlertid den tida ungdom under utdanning er borte fra arbeidslivet. Når en utdanner seg, skaper en ikke merverdi¹² for kapitalisten, og kapitalen anslår verdien av den arbeidskrafta som unndras arbeidslivet til å være meget stor. Derfor er det viktig for monopolkapitalen at utdanninga effektiviseres, og tida kortes inn så mye som mulig. De som imidlertid blir belasta mest, er familiene, som bruker penger til mat, klær osv. for å holde barna på skolen. I 67/68 var 77 tusen elever under utdanning. Sjøl om elevene i de videregående skoleslaga kan få stipend, og sjøl om det offentlige betaler lærebøkene i grunnskolen, faller nesten hele oppgava med å underholde elevene i den tida de går på skolen, direkte på de enkelte familier.

Monopolkapitalen velter, gjennom hard skattelegging, høge priser, lave lønninger osv., byrdene over på hele det arbeidende folket. Også lærere og elever skal presses mer dersom monopolkapitalen får sine planer igjennom. Monopolkapitalen er ikke villig til å øke utgiftene til utdanningsverket, de vil snarere presse utgiftene ned. Dette vil de gjøre på følgende måte: Utgiftene

pr. elev skal holdes på samme nivå i faste priser både i grunnskolen og i gymnaset. Innsatsen pr. elev har økt de siste 30 åra med mer enn det dobbelte. Men fra nå av og til 1973 skal altså prisen pr. elev holdes på samme nivå. Dette står uttrykkelig i regjeringens langtidsprogram på s. 109 og 111. Det blir ikke sagt noe om kostnadene pr. elev etter 1973, men alt taler for at det langtidsprogrammet gir uttrykk for, er en tendens som vil fortsette og kanskje forsterkes når monopolkapitalens krise blir skjerpa.

Disse »reformene» som vi har skissert, tar ikke sikte på å løse folkets problemer, men monopolkapitalens problemer. Reformene tar utelukkende sikte på å gi kapitalen mest mulig profit. For lærere og elever vil reformene bety ei forverring av situasjonen. Det å holde kostnadene pr. elev konstante, samtidig som krava til den enkelte øker, betyr ikke noe annet enn at den enkelte lærer og elev må slite hardere for å innfri krava. Rasjonaliseringa av utdanningsverket kommer til å få nøyaktig de samme konsekvenser som rasjonaliseringa i industrien. Liksom arbeideren i en fabrikk, gjennom rasjonalisering, blir pressa til større arbeidsinnsats, vil elevene og lærerne også bli pressa til å yte maksimalt, og undertrykkinga vil skjerpes på alle områder.

NOTER:

1. Hentet fra: »Kina i dag», nr. 5/70.
2. »Undervisning i betydning undervisning i skolen.»
3. Hentet fra: »Kina i dag», nr. 5.
4. Stalin: »Om den dialektiske og historiske materialisme.»
5. Med produktivkrefter menes: »*Produksjonsredskaper* ved viss hjelp de materielle goder produseres, *menneskene* som setter disse produksjonsredskapene i bevegelse og virkelig gjør produksjonen av de materielle goder takket være en viss *produksjonserfaring* og *ferdighet til å arbeide*, – alle disse elementene tilsammen utgjør samfunnets produktivkrefter.» Stalin: »Om den dialektiske og historiske materialisme.»
6. Manufakturen er en form for fabrikkdrift hvor maskineriet ennå ikke er introdusert, men hvor arbeiderne som er samla under et tak, tilsammen fungerer som en maskin. Den enkelte arbeider utfører bare en spesiell operasjon på produktet før han sender det videre. Denne måten å arbeide på innebærer en hittil ukjent grad av spesialisering og rasjonalisering i forhold til den laugsmessige driftsmåten.
7. Laugsmessig driftsmåte: Produksjonen er ikke spesialisert, håndverkeren frambringer *hele* produktet sjøl.
8. Lenin: »Ungdomsforbundets oppgaver.» i Marx-Engels Marxisme.
9. Om maksimering av profitten: Se kapittel 1.
10. Mer om det nye 2-årige skoleslaget i kapittel 3.
11. Mer skolemessige studer på universitetet betyr obligatoriske kurser, mer direkte kontroll av studenten som på et gymnas. Før var så og si alle forelesninger og kurser av frivillig karakter, det var opp til den enkelte student om han ville gå eller ikke.
12. Om merverdi: Se »Marxismens politiske økonomi.» Utgitt av Sosialistisk Opplysningsråd.

KAPITTEL 3.

HVORDAN RASJONALISERINGSFRAMSTØTA ARTER SEG.

Vi så i forrige kapittel at det nåværende skoleverket ikke lenger kan tilfredsstille monopolkapitalens krav til kvalitet og kvantitet på arbeidskrafta. Derfor skal hele det norske utdanningsverket reformeres og rasjonaliseres. Vi så videre at monopolkapitalen ikke er villig til å betale det det koster, og at byrdene istedet blir velta over på folket. Monopolkapitalens rasjonaliseringsframstøt er klare *angrep* mot elevenes og lærernes interesser.

I dette kapitlet skal vi først kort behandle de to komiteene som har vært sentrale i å planlegge reformene av gymnaset og de videregående skolene, nemlig Gjelsvik-komiteen og Steen-komiteen.

GJELSVIK-KOMITEEN¹

I dag er gymnaset linjedelt. En kan velge mellom flere linjer, men engelsk og reallinja er de vanligste. Gjelsvik-komiteen vil endre dette, og istedet ha samme fagkrets for alle elever det første året. Andre og tredje året begynner så spesialiseringa, men ikke i form av linjedeling som nå. Istedet skal elevene velge en fagkrets, som de skal fordype seg i, pluss en del mindre kurser, som kan være litt av hvert, og som elevene teoretisk sett kan velge fritt. Fagkretsen kan enten være naturfag, språkfag eller samfunnsfag.

Det kan ved første øyekast se ut som om denne oppbygginga av gymnaset vil gi et bedre undervisningstilbud til elevene, slik at den enkelte nå virkelig kan få utvikla sine spesielle evner og anlegg. Vi skal imidlertid se litt nærmere på denne «valgfriheten» som monopolkapitalens skolepolitikere gjør slikt nummer av. Hvordan arter valgfriheten seg i ungdomsskolen i dag? I teorien heter det at elevene i ungdomsskolen, spesielt i 9. skoleår, skal kunne velge mellom ei rekke fag. Den enkelte skulle følgelig få muligheter til å velge det som passer ham best. Dette frie valget blir imidlertid begrensa av mange faktorer.

1. Valget blir i første omgang begrensa av hva slags lærerkrefter det finnes på skolen. De færreste skolene kan tilby mer enn noen ganske få fag av alle de det i teorien skulle være mulig å få undervisning i, rett og slett p. g. a. mangel på faglærere. Slik vil det også bli i det nye gymnaset. I dag skal en teoretisk kunne velge mellom et stort antall linjer i gymnaset,² men de fleste skoler har bare kapasitet til å ha real- og engelsklinje.

2. Dernest blir valgfriheten begrensa av de økonomiske rammer staten setter, noe som gjør det umulig for en skole å sette igang undervisning i et fag dersom ikke et visst antall elever (ca. 10) velger det. Viss klasseenheter på færre enn ti skulle bli vanlig, ville antall læretimer pr. elev bli større enn i dag, hvilket vil si at kostnadene pr. elev ville stige. Vi så i forrige kapittel at regjeringens langtidsprogram forutsetter at kostnadene pr. elev skal holdes konstante i den neste treårsperioden. (1970-73). I praksis blir valgfriheten ikke større enn den er i dag. Dessuten kan en risikere at en må ta fag en ikke er interessert i, bare fordi en skriver seg på et «liknende» fag, men som det ikke melder seg nok elever til. Dette er realiteten for mange i ungdomsskolen.

3. Likeledes blir mange på grunn av situasjonen på arbeidsmarkedet tvunget til å ta visse kurser, fag eller linjer, for i det hele tatt å få arbeid. Den virkelige fordelene med valgfriheten, eller «fleksibiliteten» som det også kalles, er som vi ser, at det blir lettere for borgerskapet å endre pensum etter kapitalens øyeblikkelige behov, det blir lettere å avskaffe uaktuelle fag og innføre nye. Videre blir det lettere å skaffe seg arbeidskraft med nye kombinasjoner av kunnskaper. Dette gjøres på så mange måter: ved «rådgiving», ved å skjerpe pensumkrav i «unyttige» fag, ved opptaksbegrensning osv. Steen-komiteen sier på side 140: «komiteen vil her innskyte at det selvsagt er mange slags tiltak som kan komme på tale fra departementets side, når utviklingen på et eller annet område synes å ta en skjev retning. En nevner informasjon, rådgivning, endringer i skoletilbudet generelt, omorganisering av utdanningsveier, tiltak som kan tjene til å styrke prestisje og økonomiske vilkår i et yrke.» «Valgfriheten» er i siste instans et middel for monopolkapitalen til å styre ungdommen inn på de baner som er mest profitable.

Dette er essensen i Gjelsvik-komiteens innstilling.

STEEN-KOMITEEN³

På samme måte som vi har linjedeling i gymnaset, har vi oppdeling i hele det videregående skoleverket. Vi har yrkesskolen, med et utall linjer i industri og håndverk, yrkesskolen for handel og kontor, gymnas osv. Slik som systemet er nå, er overgangsmulighetene små. Det er viktig for monopolkapitalen å få et «fleksibelt» skolesystem.

Steen-komiteen imøtekommer dette behovet ved å dele opp alle skoleslaga i mindre kurser, slik Gjelsvik-komiteen gjør med gymnaset. Det vil bli to hovedtyper: grunnkurs og påbyggingskurs. Av grunnkurser er det to slag: ett-årige og to-årige. De ett-årige er yrkesutdannende, og tilsvarer ett-årige yrkesskolelinjer i dag. Det blir ikke foreslått noen vesentlige pensumendringer. Det viktigste er da heller ikke å få endra pensum i første omgang,

men å få innført en ny struktur i skoleverket. Først skal man samordne skoleverket – i andre omgang skal man endre pensum og fagplaner.

De to-årige kursene er av to slag: overveiende allmenndannende og fifty-fifty allmenndanning og yrkesutdanning. Det førstnevnte skal tilsvare de to første åra i gymnaset (som i Gjelsvik-komiteens innstilling, med små endringer). Det andre er et nytt skoleslag, som vil gi samme yrkesopplæring som ett-årig yrkesskole, men fordelt over to år. Samtidig vil den gi omtrent samme teoriopplæring som de obligatoriske kursene i gymnaset. Ved denne oppbygginga av det videregående skoleverket vil overgangsmulighetene og kombinasjonene være mange.

Når grunnstammen i hele det videregående skoleverket blir noenlunde ens, vil det bety ei voldsom effektivisering av hele utdanningsverket. Ikke et eneste skoleår vil være bortkasta for monopolkapitalen. Dersom en gymnasiast ikke trives eller finner seg til rette, kan han med letthet gå over i et annet skoleslag, hvor hans kunnskaper fra gymnaset kommer vel med, da gymnaset pensum inngår som en vesentlig del av de andre skoleslagas pensum.

De politiske lærdommer av det vi har sagt om Steen-komiteen, er først og fremst: Samordninga av alle skoleslaga etter ungdomsskolen gjør at monopolkapitalen sparer penger ved: å fjerne utdanningsmuligheter som er unyttige for dem, sjalte ut taperne på et tidlig tidspunkt og forhindre at tid og penger går til spille på grunn av for dårlige overgangsmuligheter mellom de forskjellige utdanningsveiene.

EKSAMEN OG KARAKTERER

Et samordna skolesystem forutsetter at pensum i de ulike skoleslaga ensrettes og sentraliseres. Men samordninga krever mer, nemlig *felles karaktersystem og felles eksamensordning*, slik at det blir lettere å sammenlikne søkere til en videregående skole, og vurdere det de har tilegna seg i det ene skoleslaget i lys av hva som kreves i det andre. Endelig forutsetter samordninga en felles administrasjon som kan foreta pensumreguleringer og administrere prøver og eksamener. Steen-komiteen sier at det første skrittet på vegen mot det nye skolesystemet er innføringa av et *nytt felles karaktersystem* for alle videregående skoler, og at det blir oppretta et *sentralt prøveinstitutt* som skal lage de nye felles prøvene.

Hvorfor har vi eksamen og karakterer?

Eksamens-systemet var i den gamle skolen et effektivt middel til å forme og velge ut embetsmenn som var tro mot keiserstaten og godseierveldet. Karakterene har i dag en liknende funksjon. De er et effektivt middel for

kapitalistene til å forme og velge ut arbeidskraft. Videre gir de skolebyråkratiet muligheter til å plukke ut de beste blant elevene til de videregående skolene og universitetene. Karakterene har sjølsagt også en funksjon innad i skolen, der blir de brukt til å få elevene til å arbeide så hardt som mulig. Gjelsvik-komiteen sier: »stort sett fell karakterbruken på to hovedområde: 1. Til internt bruk i skolen, i første rekke i undervisningssituasjonen elev/lærer. 2. Til orientering for partar utafor skolen, føresette, arbeidsgivere, andre skolar etc. *For karakterar som skal på vitnemålet må det vere den siste funksjonen som må vere avgjerande.*» (Vår utheving.)

Karaktersystemet er svært viktig for monopolkapitalen og dens skolebyråkrater. Når større deler av folket gis anledning til høgre utdanning, og kostnadene til utdanningsverket stiger, blir det stadig mer viktig å velge og vrake blant de ferdig utdanna.

Karakterene er en varedeklarasjon på eleven, en varedeklarasjon som settes på arbeidskrafta, og som har alt å si for elevene når de skal søke jobb eller videre utdanning ved en annen skole.

Hvilke krav stiller kapitalistene til karaktersystemet?

Karaktersystemet må rangere *alle* elever i forhold til hverandre på *landsbasis*. Der nest skal ikke karaktersystemet bare skille mellom elevene i ett årskull på en bestemt skole. Karaktersettinga fra år til år skal holdes mest mulig stabil. Kapitalistene og skolebyråkratene må kunne velge mellom søkere fra hele landet, fra ulike årsklasser og skoler.

Kravet om nøyaktig rangering av elevene kommer av det store antall elever og behovet for plassering i de forskjellige skolene: Det er nemlig relativt få høgre læreanstalter som er konsentrert på store steder rundt om i landet. Skolebyråkratene krever derfor å kunne velge og vrake mellom elever fra hele landet. Akkurat det samme gjelder for elever som søker arbeid. I dag konsentreres arbeidsplassene i stadig større enheter, i såkalte vekstsentra. De vil derfor plukke ut arbeidskrafta blant elever fra hele landet, og krever der nest at arbeiderne skal være parat til å flytte hvor som helst i landet.

Karakterens historiske bakgrunn.

Går vi tilbake til begynnelsen av 1900-tallet, har vi et atskillig enklere karaktersystem enn det vi har i dag. Karakterene besto den gang av *bestått* og *ikke bestått*. Da var det dessuten bestemt på forhånd hva en elev i gymnaset eller en student ved universitetet skulle bli. Enten en stilling i statsbyråkratiet, eller en stilling i en privatkapitalistisk bedrift. Det var et lite antall som den gang hadde adgang til høgre utdanning, og dermed var det

ikke behov for et fingradert karaktersystem. Dessuten kom elevene og studentene utelukkende fra overklassen, de hadde en sikker framtid, og det var ingen konkurranse om jobbene. Videre var de fleste jobbene entydig fastlagt. Innholdet i f. eks. en prestjobb endra seg lite. Karakterene bestått – ikke bestått viste derfor bare om eleven/studenten oppfylte visse krav. Det var ei *absolutt* karaktersetting. Det betyr at elevene ikke blei vurdert i forhold til hverandre, men i forhold til bestemte fastlagte kunnskapskrav. Dessuten var det opp til læreren/professoren å fastslå hva som lå i de forskjellige karakterene. Det fantes ingen retningslinjer for hvor ofte de forskjellige karakterene skulle forekomme, og det som en elev i Stavanger kunne stryke på, kunne en elev i Trondheim stå på.

Men krava til karaktersystemet blei stadig større ettersom kapitalismen utvikla seg. Vi har sett hvordan hele skoleverket har endra seg i takt med utviklinga av produksjonen. Utviklinga av karaktersystemet er en del av hele denne utviklinga. Når antallet elever og studenter økte, og flere søkte til de forskjellige jobbene, blei det nødvendig å vurdere søkerne innbyrdes, og karakterskalaen fikk flere trinn.

Spesialiseringa i arbeidslivet og de endra krava til arbeidskrafta var det viktigste når det gjaldt å erstatte de gamle absolutte karakterene med innbyrdes vurdering av eleven, dvs. *relativ karaktersetting*. Ved relativ karaktersetting ser en mer eller mindre bort fra hvilke kunnskaper eleven har, og konsentrerer seg istedet om å finne ut hvem som er best/dårligst i forhold til andre elever. Elevene blir ordna innbyrdes, og det blir fastlagt hvor mange prosent av elevene som skal få MG, G, NG osv.

Etter at produksjonen blei ytterligere konsentrert, og folk fra utkantene landet over må søke arbeid i disse sentrene, er det ikke lenger nok å vurdere elevene ved den enkelte skole innbyrdes. En må tilstrebe *landsgyldighet* i karaktersettinga. De retningslinjene som gjaldt for det relative karaktersystemet, må gjelde for hele landet.

I 30-åra blei de siste ulikheter i pensumkrav og eksamensordninger mellom by- og landsfolkeskolen opphevet. Det blei dessuten bestemt at karakterene i *skriftlige* fag skulle være *normalfordelt*.⁴

Omlegginga til et nytt karaktersystem.

I dag er monopolkapitalens skolepolitikere i full gang med å »forbedre» karaktersystemet. Hva er årsaken til dette? Har ikke karakterene fått den form som monopolkapitalen ønsker i og med innføringa av et landsomfattende, relativt karaktersystem?

Forutsetninga for å oppnå normalfordeling med det gamle bokstavkarakter-

systemet har vært de store avslag i de skriftlige eksamenene, i folkeskolen, realskolen og gymnaset. Men det var mange ulemper ved dette systemet. For det første har det ikke vært normalfordeling av de muntlige faga. Den enkelte lærer var tidligere suveren når det gjaldt å gi karakterer i f. eks. historie. Karakterene hadde derfor ulik betydning i de forskjellige fag, og en MG i historie i Porsgrunn kunne bety noe helt annet enn en MG i historie i Larvik. I en situasjon der monopolkapitalen trenger å finsikte arbeidskrafta enda mer enn tidligere, vil den ha mer enn de skriftlige karakterene og en eventuell hovedkarakter å holde seg til. *Den vil ha normalfordelte karakterer også i muntlige fag.*

For det andre er den tradisjonelle eksamen egna som instrument for den relative karaktersettinga bare så lenge oppgavetyperne er omtrent de samme fra år til år. Dersom oppgavetyperne endres, vil det straks bli vanskeligere å holde den samme karakterfordelinga. I dag krever monopolkapitalen raske endringer av pensum. Det viktigste har imidlertid hittil vært å holde karakterene som en pålitelig varedeklarasjon på elevene. Pensum har endra seg lite i tida etter krigen. Monopolkapitalen vil ha en ny type eksamen, som både holder seg til normalfordelinga og som gjør pensumendringer mulig. *De vil avskaffe den tradisjonelle eksamen.* Det er en kjent sak at eksamen virker inn på undervisninga. Undervisninga må konsentreres om de problemer og emner som er vanlige å få til eksamen. Ved å avskaffe den tradisjonelle eksamen og innføre et nytt eksamenssystem (såkalte normerte prøver), vil for det tredje *kontrollen med undervisning og karaktersetting bli enda sterkere enn før.*

For det fjerde er dagens eksamensform, med det store apparatet i forbindelse med avviklinga av eksamen artium, meget dyr. Det anslås å koste ca. 10 mill. kroner hvert år. Det er rasjonalisering og nedskjæring av utgiftene når staten vil innføre normerte prøver. Til tross for at utgiftene til å lage disse prøvene vil bli store, kommer det til å bli billigere i lengden, da de samme prøvene kan brukes år etter år. Forsøksrådet sier i «Forsøk og reform i skolen» nr. 14: «Og når man tar i betraktning hvor mye eksamen koster hvert år, kunne myndighetene legge ned ganske store summer i konstruksjon av standardiserte prøver som kunne brukes om igjen når man hadde flere prøver å veksle mellom. I det hele ville en slik form for kontroll bli både bedre og billigere enn den begrensede eksamen vi nå har.»

Hvor langt har monopolkapitalen kommet i gjennomføringa av sine planer?

Gymnaset: Tallkarakterer med flere trinn blei innført fra skoleåret 68/69. Normerte prøver og standpunktprøver⁵ er i ferd med å bli innført. Det hele er imidlertid foreløpig bare på et forberedende stadium. De sentrale prøvene

er ennå ikke ferdig utarbeidd. Men allerede i år hadde en del gymnasklasser standpunktprøver.

Ungdomsskolen: Har fremdeles bokstavkarakterer. Men normerte prøver er tilnærmet innført i skriftlige fag.

Om eksamen i ungdomsskolen heter det at elevene kan komme opp i minimum to skriftlige fag ved den avsluttende eksamen. Ved eksamen våren -70 kom elevene opp i norsk/nynorsk og matematikk. Årsaken til at elevene ikke lenger blir prøvet i alle skriftlige fag, er de store utgiftene. Det er klart at ei ordning med avsluttende eksamen bare i to eller tre fag, ikke er tilfredsstillende fra monopolkapitalens synspunkt. Karakterene i de faga de ikke blir prøvd i, er da ikke sammenliknbare med andre elevers karakterer, da de blir satt etter faglærerens skjønn. Det er i denne sammenhengen man må se bruken av normerte prøver i ungdomsskolen. Disse er viktige når det gjelder å kontrollere den enkelte lærers karaktersetting, samt å opprettholde den relative karaktersettinga på landsbasis.

Yrkesskolen: Også her skal normerte prøver innføres, men det har foreløpig ikke skjedd.

Kjernepunktet i omlegginga.

Vi skal nå gå nærmere inn på *de normerte prøvene* som er kjernepunktet i omlegginga til det nye karaktersystemet.

Gjelsvik-komiteen sier: »Dei såkalla normerte prøvene er viktige hjelperåder i arbeidet med å finne fram til ei *så rettvis karakterfordeling som mogeleg*. Det er skriftlege oppgåver med moment som har ein *sentral* funksjon i relasjon til undervisninga for dei einskilde fag og fagområde. *Prøvene blir utarbeidde på sentralt hald*, og siktemålet er så langt som mogeleg å få ei *objektiv* og allsidig vurdering. Normerte prøver nyttar ein til å sammenlikne grupper av elever — ein vil med andre ord finne korleis nivået i klassen er — og korleis karakterspreiinga er, sett i relasjon til andre klassar i landet.» (Våre understrekninger.)

Vi har også en annen type sentrale prøver, nemlig *standpunktprøvene*. Gjelsvik-komiteen sier om disse: »Ei standpunktprøve er jamt over bygd opp på same vis som ei normert prøve, og har nokonlunde *same funksjon*. Ho skal i første rekke vere nivåjusterande, slik at den einskilde læraren kan gjere seg opp ei meining om nivået for sin eigen klasse sett i relasjon til landsnormen. Men da klassen kan vere meir eller mindre homogen enn det som er riksmedel, skal standpunktprøvene vere ei hjelp for læraren til å *justere spreiding når det blir gitt karakterer*.» (Våre understrekninger.)

Det er mer omstendelig arbeid å lage ei standpunktprøve enn ei normert

prøve. Det stilles strengere krav til »vitenskapelig» framgangsmåte i utarbeidinga. Det kan ifølge Gjelsvik-komiteen ta flere år å få ferdig ei slik standpunktprøve. Og skal den ha en funksjon over lengre tid, er det en forutsetning at den bare kan bli brukt så lenge læreplaner, faginnhold og stofforganisering *ikke blir endra*.

Av de standardiserte prøvene som kommer til å bli tatt i bruk i skolen, vil med andre ord de normerte prøvene bli de vanligste, siden det tar kortere tid og er billigere å utarbeide disse.

Vi har tidligere i kapitlet vist at det viktigste kravet monopolkapitalen stiller til karaktersystemet er at det *vurderer elevene innbyrdes på landsbasis*. Dersom dette kravet ikke innfris, vil ikke det nye karaktersystemet være et egna instrument til å plukke ut den arbeidskrafta en har behov for. Og det er de normerte prøvene som skal sikre at normalfordelinga på landsbasis blir holdt.

De normerte prøvene består av ei rekke enkeltspørsmål, hvor eleven skal krysse av »riktig» svar. Svarene er gitt på forhånd i læreboka av den som har konstruert prøvene. Prøvekonstruktørene (i Oslo) vil i praksis være enerådende i å definere hva som er »riktig og galt». Lærere og elever som er uenig i læreboka og prøvekonstruktørenes tolkning, vil ha få muligheter til å la sine meninger komme til uttrykk. Lærerne vil miste enhver innflytelse over vurderinga av elevene.

Etter at elevene har hatt ei slik prøve, sendes et utvalg inn til sentralt hold. Etter ca. ei uke kommer resultatene tilbake til skolen. Da får læreren vite »elevenes poenger». Det heter at elevene ikke skal få vite hvilket resultat de har oppnådd. Dette er muligens for å skjule for elevene at de er retningsgivende ved karaktersettinga. Når bruken av disse prøvene er blitt mer innarbeidd, og dersom de skal oppfylle sin funksjon, vil disse poengene bli tillagt stor vekt.

Karaktersystemet er den grunnleggende årsaken til misforholda i skolen. Læreren må innrette si undervisning med tanke på hva elevene bør kunne til eksamen. Og elevene må tilegne seg den kunnskapen skolebyråkratene spør etter ved eksamensbordet. Eksamen og karakterer virker som en *pisk* som tvinger elevene og lærerne til å jobbe stadig hardere.⁶

Ettersom det er karaktersystemet som forårsaker misforholda i skolen, må det føres *kamp* mot det. Kravet om nytt karaktersystem har verken kommet fra lærerne eller elevene. Kravet har kommet fra monopolkapitalen. Vi har videre sett at eksamen og karakterer er kapitalistenes instrument til å holde grepet om skolen.

HVORDAN SKAL VI KJEMPE MOT KARAKTERSYSTEMET?

Skal vi kreve at eksamenskarakterene som sådanne avskaffes? Vi kan kreve det, fordi det er et riktig krav, men det er ikke realistisk å tro at karaktersystemet som sådant vil bli avskaffa sålenge monopolkapitalen har makta. Imidlertid kan vi ved å kjempe mot *det nye* karaktersystemet rette *et hardt slag* mot *hele* systemet. Lærernes og elevenes krav vil alltid være at eksamen og karakterer skal fjernes. Et *middel* til å oppnå dette er kampen mot det nye karaktersystemet. Både lærere og elever blir *ramma* av eksamenene og karakterene – derfor må de bekjempes. Likeledes vil en slik kamp *svekke* monopolkapitalens angrep.

Boikott de normerte prøvene!

Hvordan skal så denne kampen føres? Det kommer an på hva som er *kjernepunktet* i det nye karaktersystemet. Vi har sett at det er de *normerte prøvene* som skal sikre at landsnormen blir opprettholdt. Derfor må kampen mot karaktersystemet konkret *rettes mot* de normerte prøvene som er selve ryggraden i det nye karaktersystemet. Og kampen fører vi ved å gå til *boikott* av de normerte prøvene. Ved at de blir boikotta vil skolebyråkratene få vansker med å finsikte elevene, og de vil få vansker med å opprettholde landsnormen.

Svenske gymnasiaster har i løpet av det siste året gjennomført boikott av de »sentrale prøvene» på flere gymnaser. Boikotten har vært svært vellykka, flertallet av elevene har slutta opp om aksjonen. Det er Clarte, det svenske marxist-leninistiske ungdomsforbundet, som har stått i spissen for kampen. De har, i likhet med SUF(m-l), gjennom analyse og undersøkelser kommet fram til at det er karaktersystemet som forårsaker misforholda i skolen.

Her i Norge har kampen knapt begynt ennå. Men på en skole i Oslo,⁷ et av Gjelsvik-komiteens »forsøksgymnas», blei det, som resultat av marxist-leninistenes propaganda, vedtatt å gå til boikott av ei standpunktprøve i kjemi og fysiologi. På grunn av dårlig forarbeid blei elevene foreløpig utmanøvrert av skoleledelsen, som fikk fullstendig panikk da de hørte elevenes mening. Prøvene blei avholdt, men etterpå vedtok elevene en resolusjon, som i skarpe ordelag sa fra at det ville bli hard og militant kamp fra elevenes side dersom skoleledelsen igjen forsøkte seg på å bruke normerte prøver.

Norske skoleelever og lærere er misfornøyde og har vært det i lang tid. Årsaken til at misnøyen ikke har slått ut i åpen kamp for lenge siden, er at ei riktig analyse av forholda i den norske skolen har mangla. Gjennom å spre kjennskapet til marxist-leninistenes analyse av skolen under kapitalismen, hva som er årsaken til misforholda og vise nødvendigheten av kamp, vil lærere og elever kunne samle seg og ta opp kampen.

5-DAGERS-UKA

Vi har sett at det viktigste for monopolkapitalen er å heve det allmenne utdanningsnivået. Dette vil koste penger, og vi har sett at monopolkapitalen ikke er villig til å øke utgiftene til utdanningsverket. Snarere vil de forsøke å presse dem ned. Middelet de bruker er *rasjonalisering*.

Et slikt tiltak er innføringa av 5 dagers skoleuke. Skolebyråkratene regner med å redusere sine utgifter når 5-dagers-uka blir innført på landsbasis.

Innføringa av 5-dagers-uka er verken et krav fra elever, lærere eller foreldre. Det heter at vi foreløpig er på forsøksstadiet i innføring av 5 dagers uke. Men i skoleåret 1970/71 vil over 100 kommuner ha kommet i gang. »Dette må snarere betraktes som en suksessiv gjennomføring av 5 dagers uke enn som reelle forsøk», skriver Norsk Skoleblad, organ for Norsk Lærerslag.

På hvilke områder vil staten så redusere sine utgifter når den innfører 5 dagers uke? Som følge av sentraliseringa av skolen, dvs. nedleggelse av små skoler og konsentrasjon i tettbygde strøk, har skyss- og innlosjeringsutgiftene i landsmålestokk gått kraftig oppover de seinere åra. I 1968 var de ca. 68 mill. kroner. Denne summen vil bli redusert med ca. 12 prosent, dvs. 7,5 mill. kroner. Likeledes vil renhold- og oppvarmingsutgifter bli redusert med en god del.

Vi så i kapittel 2 at det er lærerlønninger som sluker den største andelen av de offentlige utgifter til skoleverket. Det er også på dette feltet monopolkapitalen kalkulerer med størst innsparing. Når timetallet for elevene blir skåret ned fra 36 til 30 timer pr. uke, vil 1/6 av lærerne bli overflødige. Staten vil på denne måte skjære ned utgiftsposten lærerlønninger med 105,7 mill. kroner (summen er beregna ut fra den gjennomsnittlige timelønn for lærere pr. januar 1969).

Denne rasjonaliseringa vil imidlertid ikke bety at 1/6 av lærerne i den norske skolen får sparken. Forholda på de fleste skoler er slik at de fleste lærere har overtimer, dvs. de underviser flere timer pr. uke enn de er pliktige til. Dette har de ofte måttet gjøre fordi det har vært nødvendig for dem økonomisk.

Når timetallet blir redusert med 1/6, betyr det at lærerne vil kunne dekke fler klasser med sin pliktige undervisningstid enn de kunne før. Det vil også være mulig for det samme antall lærere på en skole å dekke langt fler, kanskje alle klassene, i den ordinære undervisningstida. En del lærere vil sjølsagt komme til å bli overflødige, vanskene med å få jobb i skolen, spesielt for nyutdannede lærere, kommer til å bli mye større enn de er i dag.

Ved å innføre 5-dagers-uka tror kapitalen at den sikrer seg også på andre måter. Når det blir sterk konkurranse om jobbene, kanskje p.g.a. et

overskudd på akademikere som er utdanna for skolen, vil staten utvilsomt bruke dette som et middel til å presse lønningene ned.

Lærerne vil ved dette utvilsomt få verre økonomiske kår, og arbeidspresset vil øke ved at den enkelte lærer må ta fler faggrupper og fler klasser enn tidligere. For- og etterarbeidet vil øke, hvilket igjen vil medføre at undervisningskvaliteten kommer til å bli dårligere. Når lærerne blir så hardt pressa, kommer de ikke til å ha overskudd til å forberede seg til den enkelte time så godt som de egentlig burde gjøre. Timetallet i en del fag kommer til å bli redusert. Dette vil føre til økt arbeidspres for elevene.

De store lærerorganisasjonene henvendte seg på et tidlig tidspunkt (1968) til Kirke- og undervisningsdepartementet for å få i stand forhandlinger om en avtale, som skulle gjelde når 5-dagers-uka blei innført. En var klar over at innføringa av 5-dagers-uka ville komme til å bety store forandringer i lærernes og elevenes arbeidsvilkår. Forhandlinger blei avslått med den begrunnelse at dette bare var et «forsøk». Der 5-dagers-uka blei innført, måtte en derfor komme fram til ei ordning i *hvert enkelt tilfelle*. Men vi ser at ordninga blir innført skritt for skritt inntil vi i dette skoleåret har «forsøk» i hele 100 kommuner.

Dette med å komme fram til ei «ordning» i hvert enkelt tilfelle har bare vært tomme fraser fra departementets side. Det viste den konflikten som oppsto i Porsgrunn da kommunen gjorde vedtak om å innføre 5 dagers uke. Kommunen vedtok å innføre 5 dagers skoleuke fra skoleåret 70/71. Kommunen ville med dette alternativet spare ca. en halv mill. kroner (dvs. 15–16 lærerposter). Disse pengene skulle trekkes ut av skolens budsjett, ikke reinvesteres i skolen. Da vedtaket blei kjent, tok lærerorganisasjonene kontakt med kommunen for å forhandle seg fram til en løsning som ikke ville skade lærernes og elevenes interesser. Lærerne satte fram følgende krav: Midlene som blei spart, måtte bli reinvestert i skolen. Dette kunne gjøres ved at det blei anledning til mer undervisning i smågrupper, mer tid til samrådingstimer og planleggingstimer for lærerne. Dette fordi elevene jo skal gjennom samme pensum som før, sjøl om elevenes ukentlige undervisningstid blir redusert med 1/6. Innføringa av 5-dagers-uka ville også bety at skoleåret blei forlenga med ei uke. For dette krevde lærerne sjølsagt kompensasjon i lønn. Porsgrunn kommune avviste lærernes krav. Forsøksordninga var godkjent av departementet, slik at lærerne hadde ingen ting de skulle ha sagt. Og det eksisterte ikke noen sentral rammeavtale når det gjaldt innføring av 5 dagers uke. Departementet avlo nemlig lærerorganisasjonenes henvendelse med den begrunnelse at det var bare «en forsøksordning som partene måtte komme til enighet om i hvert enkelt tilfelle».

Motstanden mot 5-dagers-uka øker. Lærerne er villig til å kjempe for sine krav og slå dette rasjonaliseringsforsøket tilbake. Vi er sjølsagt heller ikke mot 5-dagers-uka i skolen, men vi er imot ei 5 dagers uke som vil gjøre forholda i den norske skolen verre for både lærere og elever!

Derfor vil vi kjempe imot den 5-dagers-uka som nå er tenkt innført, med alle midler.

ENHET LÆRERE OG ELEVER I KAMPEN MOT RASJONALISERINGA

Erfaringene hittil har vist at det er lærerne som kommer til å stille seg i spissen for kampen mot 5-dagers-uka. Innføringa av 5-dagers-uka er en tydelig trusel mot lærernes interesser både arbeidsmessig og lønsmessig. Fordi lærernes arbeidssituasjon kommer til å bli forverra, vil innføringa av 5-dagers-uka også få alvorlige konsekvenser for elevmassen. Innføringa av det nye karaktersystemet vil først og fremst ramme elevene; arbeidspresset og konkurransen elevene innbyrdes vil bli verre. Men også lærerne vil få merke at det nye karaktersystemet vil medføre økt arbeidspres, om ikke i like stor grad som elevene. Det er viktig at lærerne og elevene står samla både i kampen mot 5-dagers-uka og det nye karaktersystemet. Begge parter blir ramma av disse rasjonaliseringsforsøka. Bare ved å stå samla kan elever og lærere gjøre seg forhåpninger om å slå tilbake monopolkapitalens rasjonaliseringsforsøk av den norske skolen!

NOTER:

1. Gjelsvik-komiteen: »Tilråding om reform av gymnaset frå utvalet til å vurdere reform av fagleg innhald og indre oppbygging i gymnaset.» Formann for komiteen rektor Agvald Gjelsvik. Utvalget blei oppnevnt i 1962, tilrådinga er avgitt 13. mars 1967.
2. Linjer i gymnaset: engelsk, real, naturfag, latin, sosial, økonomisk, norrøn.
3. Steen-komiteen: »Innstilling om det videregående skoleverket fra Skolekomiteen av 1965.» Forsøksplaner for studieretningene håndverk og industri, handel og kontor, husholdningsfag, sjøfart, estetiske fag og kunstutdanning, fysisk fostring og idrettsutdanning og allmenn studieretning. Komiteen blei oppnevnt i 1965, innstilling nr. 1 blei avgitt i 1967, innstilling nr. 2 i 1969.
4. Normalfordeling av karakterer er ei bestemt prosent-fordeling av karakterene fastsatt på forhånd av departementet. Med det gamle karakterstestet S-M-G-NG-LG hadde vi følgende normalfordeling 4 %-24 %-44 %-24 %-4 %. Oppgava for de som retter eksamensoppgavene blir da å sørge for at resultatet blir nærmest mulig normalfordelinga hvert år.
5. Mer om normerte prøver og standpunktprøver på side
6. Mer om virkningene av karaktersystemet i TIL KAMP (SUF(m-l)s skoleavis) nr. 1 og 2 og RØDE GARDE nr. 1/70.
7. Katedralskolen.

KAPITTEL 4.

SKOLEELEVENES SAMFUNNSMESSIGE STILLING.

Å bestemme ei gruppes samfunnsmessige stilling betyr å foreta en klasseanalyse. En slik analyse tar utgangspunkt i gruppas forhold til produksjonsmidlene slik dette kommer til uttrykk gjennom »rollen i arbeidets samfunnsmessige organisasjon og følgelig måten å oppnå sin andel i den samfunnsmessige rikdom som de rår over, og størrelsen av denne andelen». (Lenin) ¹

Hva så med skoleelevene, er de ei gruppe som kan klassebestemmes ut ifra slike kriterier? To viktige særegenheter ved elevene som gruppe spiller inn. Skoleelev er bare noe den enkelte er i et kortere tidsrom. Skoletida er et trinn på veien ut i produksjonslivet, ikke en endelig bestemmelse i forhold til produksjonsmidlene. Følgelig bestemmes en skoleelevs klasses tilhørighet i hovedsak ut fra hans framtidige stilling etter avslutta skolegang. Skoleelevene er ingen klasse, men tvert i mot ei gruppe delt opp i de samme klassemotsetninger som samfunnet forøvrig.

Formålet med å foreta en klasseanalyse av elevenes bakgrunn, deres forhold under studietida, deres situasjon etter endt skolegang, er å få svar på om den store massen av elever står på det arbeidende folkets side i kampen mot monopolkapitalen og dens statsapparat.

Formann Mao sier: »Hvem er våre fiender og hvem er våre venner? Dette spørsmålet har primær betydning i revolusjonen. Den viktigste grunnen til at alle tidligere revolusjonære kamper i Kina bare har ført til ubetydelige resultater, er at de revolusjonære ikke evnet å fylke om seg sine sanne venner til slag mot sine virkelige fiender. Det revolusjonære parti er massenes leder, og ingen revolusjon kan noensinne føre fram dersom det revolusjonære parti fører massene på villspor. For å være visse på at vår revolusjon ubetinget vinner seier og ikke fører massene på villspor, må vi sørge for at vi fylker om oss våre sanne venner, slik at vi kan rette slagene mot de virkelige fiender. For å kunne skille de sanne venner fra de virkelige fiender, må vi analysere de allmenne drag i klassenes økonomiske stilling i det kinesiske samfunn og deres holdning til revolusjonen.»

En slik analyse er like viktig i Norge som i Kina. Klassesammensetningen av elevene i grunnskolen er den samme som i samfunnet forøvrig. Det skulle bety at forholdet her er: 2 prosent fra storborgerskapet, 79 prosent fra

arbeiderklassen og 19 prosent fra småborgerskapet.² I dette kapitlet skal vi analysere sammensettinga i *den høgre skolen*.

ELEVENES FAMILIEBAKGRUNN

Spørsmålet om elevenes klassemessige bakgrunn krever grundige undersøkelser. SUF(m-l) har foreløpig ikke foretatt slike grundige undersøkelser, så vi må nytte det materialet som stort sett er utarbeida av borgerskapet. Det er mange svakheter ved borgerlig statistikk. Den prøver blant annet å tildekke klassemotsetningene mest mulig. Den tar ikke utgangspunkt i ei gruppes forhold til produksjonsmidlene, men lager sine egne »sosiale grupper». Eksempel: Kategorien »Arbeidsledelse i jord- og skogbruk» skjuler både godseier Treschow, skogeierne og samtlige bonder og småbrukere i Norge. Slik statistikk gjør enhver bedømmelse vanskelig, men det hindrer ikke at vi på tross av dette kan trekke visse konklusjoner.

Vi har tidligere slått fast at det alltid har vært den herskende klassens barn som er blitt favorisert når det gjelder utdanning i alle classesamfunn. Under kapitalismen har borgerbarna fått gå i de beste skolene, de har fått høgre utdanning osv. Vi skal se at også i dag blir borgerbarna favorisert.

Forholdet mellom elever fra de ulike klasser holdt seg stort sett konstant opp til 1940. Det vil si at det *alt vesentlig* var barn fra borgerskapet som fikk noen form for høgre utdanning etter den obligatoriske folkeskolen. Arbeiderklassens sønner og døtre fikk bare unntaksvis adgang til å ta eksamen artium.

Ved århundreskiftet tok 1 prosent av ungdomskullet eksamen artium, i 1920 var det steget til 2 prosent, og før siste verdenskrig var det kommet opp i 5 prosent. Vi veit at blant disse artianerne skulle en lete lenge etter en som kom fra arbeiderklassen. Ei lita endring har imidlertid skjedd etter 2. verdenskrig, spesielt i 60-åra. I 60-åra har vi hatt en såkalt »utdanningseksplasjon», som betyr at stadig fler har fått adgang til høgre utdanning. Årsaken til at antallet artianere har steget, er imidlertid ikke at klaseskillene er blitt utviska, men snarere at det tidligere rekrutteringsområdet ikke lenger var tilstrekkelig for å tilfredsstille monopolkapitalens behov for kvalifisert arbeidskraft. (jmf. kap. 2.)

Men sammensettinga av de forskjellige klasser i den høgre skolen svarer fremdeles på ingen måte til sammensettinga i samfunnet forøvrig. En undersøkelse foretatt i Oslo i 1957 viser dette. Blant alle elever som begynte på gymnasen, var 25,4 prosent fra akademikerhjem, dvs. fra småborgerskapet, mens 15,5 prosent var fra arbeiderklassen. Yrkesfordelinga i Oslo på samme tidspunkt var henholdsvis 54 prosent arbeidere (småfunksjonærer ikke medrekna) og 8 prosent akademikere.³ Tall fra 1963 viser det samme: Fra

gruppa overordna funksjonærer og akademikere tok ca. 60 prosent av barna eksamen artium, mens bare 8 prosent av barn fra arbeidere og formenn. Arbeiderklassen veit vi er den største og mest tallrike klassen i det norske samfunnet. Denne klassemessige skjevheten viser seg på sin måte også i ungdomsskolen. Skjevheten her kommer til syne i «valg» av kursplan. For å komme inn på gymnaset må en ha høgste kursplan i alle fag, dvs. kursplan 3. Foreløpig finnes det ikke noe tilgjengelig materiale på det, men mye tyder på at andelen barn fra de høgere klasser, borgerskap og småborgerskap, som velger kursplan 3, er større enn barn fra arbeiderklassen.

DEN GEOGRAFISK SKJEVE REKRUTTERINGA TIL HØGRE UTDANNING

I 1945 kom 43,5 prosent av artianerne fra de fem fylkene rundt Oslofjorden, mens det bare kom 6,4 prosent fra Nord-Norge. I 1963 var de tilsvarende tallene 42,3 og 7,8 prosent. Det har i en lengre periode foregått en systematisk konsentrasjon av industrien spesielt i området rundt Oslofjorden, samtidig har det skjedd ei tilsvarende avfolking av alle utkantstrøka våre. Særlig har Nord-Norge blitt hardt ramma. Skoletilbudet har alltid vært mye dårligere i nord. Det har vært færre skoler, og det har krevd store økonomiske løft for foreldrene å holde ungene i skole etter endt grunnskole. Siden skolene ligger i de store byene, må ungene som regel reise hjemmefra og bo på hybel eller internat hvis de vil ta eksamen artium. Dette er noe av årsaken til forskjellen i artianertallet mellom Sør- og Nord-Norge.

Det er også et skjevt forhold i rekrutteringa mellom by og land. I 1960 var det 19 prosent av landsungdommen som tok eksamen artium, mens 43,3 prosent av byungdommen gikk på gymnaset. Årsakene til dette er de samme som for forholdet mellom Sør- og Nord-Norge. Kapitalistene er ikke interessert i å bygge skoler i strøk som er tynt befolka. Derfor er skoletilbudet på landsbygda lite.

Vi ser at den herskende klassen favoriserer sine egne sønner og døtre i utdanningsverket. Den er først og fremst interessert i å lære opp sine egne arvtakere, som kan fortsette utbyttinga og undertrykkinga av det arbeidende folket. Kapitalistene er bare villig til å gi de undertrykte klasser utdanning i det monn den har behov for det for å kunne øke sin profitt på arbeidsfolks arbeid.

Sjøl om den herskende klassens barn favoriseres i det norske skolesystemet, tilhører likevel den store massen av elever folket. Dette på grunn av deres situasjon i sjølve skoletida, og det faktum at den altoverveiende delen av

elever som tar høgre utdanning, blir vanlige lønnsarbeidere, dvs. de forlater småborgerskapet og blir *proletarisert*.

ELEVENES ARBEIDSMESSIGE STILLING I SKOLEN

Elevene har ingen mulighet til å påvirke sin egen arbeidssituasjon i skolen. De er fratatt enhver mulighet til å bestemme over pensum, over tempoet i arbeidet, over arbeidsmengden osv. Hele skolegangen er innretta på å få så gode karakterer som mulig. For at det skal bli satt karakterer, er det ofte prøver i både skriftlige og muntlige fag. I timene går størsteparten av tida med leksehøring. Hele tida er det et stort press, du må slite og arbeide, viss ikke får du dårlige karakterer. Alle prøvene og leksehøringa gjør at det blir mindre tid til rein undervisning, hvilket fører med seg at en må tilegne seg mer på egen hånd.

Omtrent i alle fag er pensum for stort. Viss det blir jobba i et overkommelig tempo om høsten, får både lærere og elever sjokk når våren kommer, og finner ut at det ikke er mulig å komme igjennom hele pensum. Arbeidstempoet blir så skrudd opp flere hakk, og sammen med eksamens-nervøsiteten blir situasjonen for mange uutholdelig. I en artikkel i Arbeiderbladet 19. juni i år står det: »Ungdomsskolen synes å få et stadig større eksamenspress som går ut over elevenes harmoniske utvikling. Stressproblemer er ikke ukjent selv blant flinke elever, og skoletaperne utgjør et ikke lite antall.» For at en skal kunne følge noenlunde med, må en ta i bruk store deler av fritida til lekselesing, stilskriving etc. Før prøver må en ofte lese til langt utover kvelden. Helgene må også ofte tas i bruk.

Konkurransen elevene imellom bidrar til å forverre situasjonen.

Jakten på gode karakterer fører til at elevene blir tvunget til å konkurrere seg i mellom. Før en prøve er det stort sett ingen som hjelper hverandre, en strever på egen hånd for å løse problemene. Den ene må streve etter å overgå den andre. Dette fordi en er klar over at alle ikke kan få gode karakterer, og at noen alltid må få den dårligste karakteren på grunn av den på forhånd fastsatte normalfordelinga. Konkurransen ødelegger kameratskapet, hvilket fører til at elevene trives svært dårlig. Den naturlige solidariteten og samholdet blir undergravd i jakten på »gode» karakterer. Og det er ingen andre enn kapitalistene som tjener på at det er et dårlig samhold blant elevene.

»Splitt og hersk» har alltid vært en taktikk den herskende klasse har brukt. Ved å splitte opp solidariteten blant elevene forsøker de å få elevene til å

kjempe seg i mellom, i stedet for å enes og kjempe mot den virkelige fienden, monopolkapitalen og skoleledelsen.

Konkurransen i skolen bidrar til å forme elevene ideologisk, slik at når de kommer ut i arbeidslivet, har de den konkurransementaliteten som kapitalistene vil at det skal være mellom de enkelte arbeidere om mest mulig av lønningsposen, for å hindre en felles front mot utbytterne.

Det nye karaktersystemet vil øke presset og konkurransejaget både for lærere og elever. Det har vist seg at det er atskillig vanskeligere å oppnå gode karakterer med det nye systemet enn det var med det gamle, spesielt i muntlige fag. Bruken av normerte prøver i skolen vil gjøre skoleåret til ei permanent eksamenstid.

Virkningene av maset og jaget i skolen.

Det harde maset og jaget i skolen er årsaken til at de fleste skoler har »disiplin-problemer». Fordi marxist-leninistene har gjort seg lite gjeldende i skolen hittil, har opprøret mot kapitalens skole ofte gitt seg uttrykk i blind opposisjon, for en stor del retta mot lærerne. Mange elever klarer ikke det sterke presset, de begynner å skulke skolen, fordi de ikke lenger orker å gå der. De ser det hele som meningsløst. For å slippe bort fra maset og jaget begynner også en del elever å sniffe, røyke hasj osv., noe som bare bidrar til å gjøre situasjonen enda verre for både elevene sjøl og for deres kamp.

For å få bukt med »disiplinproblemene» og den voksende politiske bevisstheten blant elevene, lager skolebyråkratiet stadig strengere regler, men ofte tildekke av at »demokratisk» slør. Elevene har begrensa organisasjonsfrihet eller ytringsfrihet i skolen. Den eneste tillatte organisasjon på skolene, elevrådet, kan ikke brukes til å fremme elevenes interesser. Elevrådene er oppretta på initiativ av Kirke- og Undervisningsdepartementet. Reglene for elevenes funksjon er laga av skolebyråkratene, ikke av elevene sjøl. De har sikra seg gjennom regler at elevene ikke skal få noen reell innflytelse gjennom elevrådene, alle vedtak som blir gjort, alle avgjørelser som treffes, må godkjennes av skoleledelsen før de kan settes ut i livet.

Vi har i de seinere åra sett flere eksempler på at det er umulig å fremme elevenes interesser gjennom elevrådene. Dersom en f.eks. har fått en progressiv formann, som har vært villig til å kjempe igjennom elevenes krav gjennom elevrådet, har det blitt store konflikter med skoleledelsen. Dette har så endt med at den progressive formannen har måttet gå av, og at det er kommet en ny som kan ivareta skoleledelsens interesser. Det samme er tilfelle med skoleavisene. De må, før de blir spredd blant elevene, sensureres av skoleledelsen, som i de fleste tilfeller sørger for å luke ut alt *farlig* stoff. Når

elevene protesterer på disse forholda, blir det som regel svart med enda strengere regler og forbud.

Den borgerlige undervisninga.

Det er for en stor del borgerlige ideer og tenkemåter som blir ført ut gjennom undervisninga. Bøkene som blir brukt i den norske skolen, er gjennomsyrt av borgerlig ideologi og arbeiderfiendtlig propaganda. Spesielt gjør dette seg gjeldende i samfunnslære- og historiebøkene. Monopolkapitalen ønsker lydige undersåtter som ikke stiller seg kritiske eller fiendtlige til systemet. Derfor blir historia gjengitt opp ned. De krefter som har holdt historias hjul tilbake, blir som regel skjønsmalt, mens folkenes kamp blir fortia eller forvrengt. Ei slik framstilling av historia kan elevene ikke lære mye av, derfor leses den heller ikke med interesse.

Her er et eksempel på hvordan revolusjonen i Russland i 1917 og borgerkrigsperioden blir beskrevet i ei historiebok som er i bruk i gymnaset (Skard og Midgård).

Etter en meget summarisk »beskrivelse» av hva som skjedde i oktoberdagene sies følgende: »Mot denne omveltninga reiste det seg snart en sterk motstand. Det dannet seg hærer som begynte krig mot sovjetregjeringen, og de fikk hjelp fra andre land . . . Den borgerlige presse ble forbudt, og det ble innført *redselsstyre* for å holde de indre fiender i age.» Så følger en beskrivelse av borgerkrigen, at »sovjetregjeringen klarte å ri stormen av», »men seiren var dyrekjøpt!», »Det fulgte forferdelige uår. 25 millioner led hungersnød. Katter var dyrebare mat! Oyenvitner kunne til og med fortelle om tilfelle av *menneskeeteri*!» Kommentarer skulle være overflødige, vi ser her tydelig hvilken klasses interesser denne læreboka fremmer.

Borgerlig ideologi er fremmed for arbeiderklassens barn. De verdier som kommer til uttrykk i lærebøkene, blir for dem bare vakre ord uten betydning i det virkelige liv. Det skrives om samhold og klassefred, om kristen etikk, men arbeiderklassens barn, som ser virkeligheten i klassesamfunnet med undertrykkelse og utbytting av det arbeidende folket, finner denne propagandaen avskyelig og meningsløs.

Reformer i skolen, det være seg organisatoriske reformer, endringer av pensum eller lærebøker, kommer aldri til å forbedre forholda for lærere og elever så lenge kapitalistene sitter med makta. Vi har sett at endringer alltid blir tvunget ned over hodet på folket uten diskusjon. Tvert om forverrer de elevenes og studentenes situasjon i skoletida.

ELEVENES SITUASJON ETTER ENDT SKOLEGANG

Vi er i den nåværende situasjon ikke istand til å legge fram statistikk som helt konkret kan vise hvor elevene går etter endt skoletid. Det er imidlertid nødvendig å foreta undersøkelser. Vår analyse i dag bygger på borgerlige undersøkelser og antakelser.

Etter ungdomsskolen går elevene to veier. En forholdsvis liten del av elevene går rett ut i arbeidslivet. Der blir de tvunget til å ta dårlig betalte jobber, de blir grovt utbytta. Mye tyder på at flesteparten av de som begynner å jobbe etter ungdomsskolen, er fra arbeiderklassen. Den største delen av elevene går imidlertid videre til gymnaset, yrkesskoler eller andre videregående skoleslag. De som begynner på yrkesskolen, blir fagarbeidere, og blir dermed tvunget til å selge si arbeidskraft til kapitalistene.

Gymnasiastene kommer etter endt skolegang enten til å gå ut i arbeidslivet eller fortsette ved universitet eller høyskole. Der avslutter de så sin utdanning. Når utdannelsen er ferdig, er saken grei for monopolkapitalens sønner og døtre. De har allerede farsarven i lomma, og vil seinere fortsette utbyttinga der foreldrene slapp. Men den altoverveiende delen av akademikere blir i dag lønnsarbeidere i privat eller offentlig virksomhet, dvs. de selger si arbeidskraft og ikke lenger sitt sjølstendige arbeid. Riktignok vil noen få høye stillinger innen statsapparatet, i LO-byråkratiet, i industrien, slik at de i praksis står på kapitalistenes side. Men den store massen av studenter blir lønnsarbeidere i utdanningsverket, i de statlige og kommunale byråkratier, i industrien osv. Her blir deres stilling ikke særlig forskjellig fra en arbeiders – dårlig lønn og minimale sjanser til avansement.

LÆRERNES SITUASJON

Lærerne som gruppe blir også hardt ramma i dagens skole. På samme måte som elevene har de en stor arbeidsbyrde som stadig øker. De har ingen frihet til å legge opp undervisninga som de sjøl ønsker, de blir tvunget til å legge den opp etter de gjeldende læreplaner. For at de skal kunne sette karakterer, må de drive med ustanselig leksehøring, utarbeide prøver, siden rette dem, forberede timene osv. Størsteparten av dette arbeidet er de tvunget til å gjøre i fritida si. På denne måten blir lærernes arbeidsdag urimelig lang. Karaktersettinga presser lærerne like mye som elevene. Gode eksamensresultater i en klasse er tegn på om vedkommende »passer» som lærer eller ikke.

Rasjonaliseringa i skolen kommer i høy grad også til å ramme lærerne. I kapittel 3 så vi at 5-dagers-uka er et reint rasjonaliseringstiltak, som vil få

store konsekvenser for lærernes situasjon. Det vil bli vanskeligere å få arbeid, og arbeidspresset på lærerne vil øke betraktelig. Gjennom statens lønnspolitikk forverrer deres økonomiske kår seg stadig. En lærer tjener omtrent det samme som en bra lønnet industriarbeider i dag, deres situasjon er i så måte ikke ulik.

MASSEN AV ELEVER OG LÆRERE TILHØRER FOLKET:

Den konklusjon vi kan trekke av dette, er at størstedelen av elevene og lærerne har felles interesser med arbeiderklassen og folket mot monopolkapitalens undertrykkelser. En liten del av elevene kommer imidlertid på grunn av sin familiebakgrunn og sin stilling etter endt utdanning til å være nært forbundet med kapitalen. Likeså er det en del av lærerne som avanserer i skolebyråkratiet og blir sittende i ledelsen lokalt eller sentralt. Disse vil ifølge sin stilling også stå på kapitalens side. Men den store massen av elever og lærere, både de som kommer fra arbeiderklassen, og de som proletariseres under og etter utdanninga, er en del av folket.

Folkets fiende er monopolkapitalen. Den store massen av elever og lærere har derfor interesse av, sammen med arbeiderklassen og resten av folket, å føre felles kamp mot kapitalistklassen.

Enheten mellom lærere og elever mot skolebyråkratiet og monopolkapitalen er viktig. Enkelte »radikale» røster, f.eks. »Den lille røde for skoleelever», hevder at det er lærerne som er elevenes fiender, og at elevenes kamp må rette seg mot »lærerveldet». Dette er helt feilaktig.

At lærere og elever har felles interesser, kom tydelig fram i Stormer-saka. Den gikk ut på at skoleledelsen på en skole utenfor Oslo ville fjerne en progressiv lærer som alltid hadde forsvart lærernes og elevenes interesser mot skolebyråkratiet og den lokale skoleledelsen. Han hadde blant annet vært aktiv i kampen mot innføringa av 5 dagers skoleuke. Dette falt sjølsagt skoleledelsen tungt for brystet, og de ville få han fjerna. Både lærere og elever reiste seg til kamp mot dette. Elevene streika til fordel for læreren, og svært mange av de øvrige lærerne ved skolen kjempa sammen med elevene om å beholde han. Elevenes og lærernes felles kamp førte til seier. Skoleledelsen og de reaksjonære kreftene måtte gi tapt, stilt overfor en slik enhet i kampen.

Lærere og elever har felles interesser! Hovedmotsigelsen i skolen i dag går mellom den altoverveiende delen av lærere og elever på den ene sida og skolebyråkratiet og monopolkapitalen på den andre. Kapitalens »splitt og hersk»-politikk må tilbakevises, det må skapes enhet i kampen mot rasjonaliseringa mellom lærere og elever. Enhet og felles front i kampen er en vesentlig forutsetning for at kampen skal lykkes.

KAPITTEL 6. MARXIST-LENINISTENE OG STUDENTBEVEGELSEN.

Mao Tsetung sier: »Skal det bli noen revolusjon må det finnes et revolusjonært parti. Uten et revolusjonært parti, uten et parti som bygger på den marxist-leninistiske teorien og som er av marxist-leninistisk type, er det umulig å lede arbeiderklassen og de brede folkemassene i kampen for å knuse imperialismen og dens lakeier.»

I det kapitalistiske samfunnet er hele det arbeidende folket undertrykt og utbytta. De verdien folket skaper gjennom sitt arbeid raner borgerskapet til seg. Kamp er nødvendig for å forsvare og bedre folkets levevilkår. Men aksjonene i seg sjøl kan ikke føre til varige bedringer. Monopolkapitalen vil fortsette å suge kjempeprofitter av arbeidet, og staten vil fortsatt legge store byrder på folkets skuldre. Derfor må de daglige aksjonene for forsvar og bedring av de økonomiske kår knyttes sammen med arbeid for å få fjerna sjølve det kapitalistiske systemet. Kapitalismen må feies av vegen og sosialismen må bygges. Som en *spydspiss og et redskap* i denne kampen trengs et virkelig *revolusjonært kommunistisk arbeiderparti*.

Kampen for sosialismen vil bli hard. Klassefienden vil ikke gi seg uten å kjempe til det ytterste for å beholde profittene og makta. Derfor er det viktig at det arbeidende folket har en fast, enhetlig og skolert *ledelse*. Både streikekamper og andre aksjoner har med all tydelighet vist at det er nødvendig med en skikkelig ledelse for å oppnå positive resultater. Om et kommunistisk parti er nødvendig for å lede slike kamper, er det hundre ganger viktigere for å gjennomføre sosialismen. Dette partiet må beherske arbeiderklassens revolusjonære teori, fordi denne teorien i Marx', Engels', Lenins, Stalins og Maos oppsummeringer gir oss arbeiderklassens positive og negative erfaringer fra over 100 års klassekamp. Ved å bygge på disse erfaringene og anvende dem i Norge, kan partiet unngå å gjøre feil med skjebnesvangre følger for hele klassen.

Derfor *studerer* de revolusjonære marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning, marxismen i den epoken da imperialismen går sitt fullstendige sammenbrudd i møte, og legger den til grunn for sin virksomhet.

Partiet må være *enhetlig*. Gjennom drøftinger på grunnlag av den revolusjonære teorien må partiet skape enhet blant medlemmene i handling

KAPITTEL 5.

SKOLEN UNDER SOSIALISMEN – SKOLEN UNDER KAPITALISMEN. EI SAMMENLIKNING.

Vi har nå fått en oversikt over monopolkapitalens skolereformer i Norge. Det er både interessant og lærerikt å sammenlikne disse med *folkets skolereform* som blei gjennomført i det sosialistiske Albania i 1969.

Albania: Arbeiderklassen og hele folket har gjennomført en sosialistisk revolusjon.¹ Og arbeiderklassen med sitt eget parti, Arbeidets Parti (AAP), har makta over staten. Bygginga av sosialismen har gått raskt. For å utvikle klassekampen og for å styrke proletariatets diktatur slik at arbeiderklassen i realiteten kunne ta ledelsen på alle områder, blei det satt i gang en *revolusjoneringskampanje* for fire år siden. Som et ledd i denne kampanjen blei det i 1969 gjennomført en skolereform. Dette fordi skolen ikke tilfredsstilte *folkets* behov i utviklinga av det sosialistiske samfunnet.

Norge: Monopolkapitalen har den økonomiske og politiske makta. Det er monopolkapitalen som bestemmer skoleverkets form og innhold. Skoleverket har de seinere år ikke kunnet tilfredsstille *monopolkapitalens* behov. Derfor har monopolkapitalen krevd at hele utdanningsverket skal »reformerer».

Albania: I mars 1969 holdt Enver Hoxha en viktig tale om revolusjoneringa i skolen.² Her tok han opp noen av svakhetene ved det gamle systemet og de viktigste problemene som måtte diskuteres. Etter denne talen og før beslutningen om hvordan revolusjoneringa skulle foregå, anvendte partiet og regjeringa *masselinja*. De rådførte seg med folket ved å sette i gang en allmenn diskusjon om hvordan skolen skulle revolusjoneres.

Norge: Regjeringa har nedsatt *komiteer* (med sosialdemokrater som formenn). Komiteene har flittig undersøkt monopolkapitalens behov for utdanna arbeidskraft. Disse komiteene har dessuten arbeida helt isolert fra folket.

Albania: Revolusjoneringa av skolen *diskuteres* overalt. I skolene, på fabrikker og på kollektivbrukene. I diskusjonen deltar lærere, elever, studenter, foreldre, arbeidere, bønder, tjenestemenn osv. Tilsammen deltar over 600 000 mennesker av en befolkning på 2 millioner.

Norge: Det holdes konferanser i Kirke- og Undervisningsdepartementet, på skoledirektørens og skoleinspektørenes kontor og i ledelsen av universitetene. Skolereformene blir også diskutert av LO og NAF. Tilsammen deltar kanskje noen hundre ledende byråkrater og kapitalister.

Albania: Folket begynte med å studere Enver Hoxhas tale. Siden diskuterte man kurser og lærebøker, problemet med å kombinere studier og praktisk arbeid, å forene teori og praksis. Hvordan skulle studier og skolen organiseres? Hva slags skoler, mellom- og høgschooler, trengs i bygginga av sosialismen? Man tok opp pedagogikken, forholdet lærer/elev, karakter-systemet osv.

Norge: Byråkratene og kapitalistene diskuterer hvordan de på en bedre måte skal *tilpasse* skolen til monopolkapitalens behov, slik at den kan utdanne arbeidskraft som kan skaffe dem mer profit.

Albania: Etter et års massediskusjon blir alle forslag som er kommet inn, *oppsummert og systematisert* av partiutvalg. Denne sammenfattinga blir til et dokument som leveres til ei sentral arbeidsgruppe³ som så forsøker å sette de konkrete tiltaka ut i livet.

Norge: Etter mange års undersøkelser av monopolkapitalens og statsapparatets behov, blir komiteinnstillingene offentliggjort. Komiteinnstillingene er forfatta på et språk som en arbeider eller skoleelev verken forstår eller orker å lese. Disse ligger så til grunn for de reformer monopolkapitalen forsøker å *presse* på studenter, elever og lærere.

Albania: Resultatet blir *en skole som tjener folket*. Arbeiderklassens kontroll over skolen blir styrka. Hovedinnholdet i revolusjoneringa av skolen kan sammenfattes i tre hovedpunkter:

1. Skolen skal utdanne mennesker med best mulig politisk og ideologisk skolering, slik at de blir istand til å føre den sosialistiske revolusjonen videre.
2. Kadrene skal få bedre kunnskaper på sine spesialområder, slik at de kan bli i stand til å høyne nivået i vitenskap og teknologi.
3. Studier og produktivt arbeid, teoretisk og praktisk utdanning, skal forenes på en bedre måte. Fysisk og militær fostring skal styrkes.

Norge: Resultatet skal bli en skole som *tjener monopolkapitalen* på en bedre måte. Følgende tre punkter er viktige når det gjelder reformene av hele utdanningsverket vårt:

1. Kapitalistene trenger mer utdanna arbeidskraft. Derfor må det allmenne utdanningsnivået heves, skoleverket gjøres mer fleksibelt slik at det virkelig kan bli et supereffektivt redskap for monopolkapitalen.
2. Monopolkapitalen er ikke villig til å betale hva det koster å heve det allmenne utdanningsnivået. Derfor øker alle reformene undertrykkinga av elever og lærere og velter byrdene over på folket.
3. Et nytt karaktersystem skal innføres i hele det videregående skoleverket. Et karaktersystem som skal fingradere elevene bedre innbyrdes, slik at

kapitalistene lettere kan plukke ut den arbeidskrafta som høver dem best.

Albania: Resultatet for de albanske elevene og studentene blir bedre studier og studieforhold. Elevene og studentene lærer å tjene folket, bruke sine kunnskaper i folkets tjeneste og delta i den kollektive bygginga av sosialismen. I tida de går på skolen, er de regelmessig i kontakt med produksjonen og det arbeidende folkets liv. De får det dermed klart for seg hva deres studier skal tjene til. Elevene og studentene får god tid til å studere marxismen-leninismen, rettesnora for det albanske folks kamp. Elevene og studentene aktiviseres til kritiske studier og sjølstendig tenkning. Ettersom det er arbeiderklassen som har makta, er forutsetningene til stede for at forholdet lærer/elev skal utvikles på en bra måte. Dette skjer blant annet ved at elevene oppmuntres til kritikk av skjevheter. Elevene og studentene setter opp veggaviser med kritikk av lærerne. Lærerne svarer på samme måte på kritikken, og om den er riktig, går de til sjølkritikk. Karaktersystemet er blitt sterkt kritisert, og i flere fag har en ikke lenger karakterer i det hele tatt. På denne måten blir det virkelig *trivsel og kameratskap* i skolen. Elevenes og studentenes motivering for å lære er stor. Alle er enige om at det som læres, skal stilles i folkets tjeneste.

Norge: For norske skoleelever blir resultatet av skolereformene økt undertrykkelse. Skolen er lagt opp for å tjene kapitalen og ikke for å tjene folket. Den borgerlige indoktrineringa forsterkes. På grunn av dette er elevenes og studentenes motivasjon for å lære svært lav. Elevene oppfatter skolegangen som meningsløs, skolen blir betrakta som et fengsel hvor de må tilbringe 6 timer pr. dag. Karaktersystemet blir brukt som en pisk på elevene for å få dem til å jobbe. Sterkt press dominerer hele skolegangen. Solidariteten mellom elevene ødelegges gjennom den stadig økende konkurransen. Forholdet lærer/elev ødelegges likeså. Elevene og lærerne *mistrives* mer og mer i skolen.

Albania: Slik utformes politikken i et sosialistisk samfunn. Det kommunistiske partiet anvender marxismen-leninismen, tjener folket og leder den sosialistiske oppbygginga. Massene *mobiliseres* i et veldig omfang for å delta i utforminga av politikken. På denne måten gjøres det hele tida framskritt når det gjelder den sosialistiske oppbygginga, og folkets masser utvikles politisk og ideologisk. På denne måten går det albanske samfunn framover mot det klasseløse samfunn.

Norge: I det kapitalistiske samfunn blir folkets masser utnytta og utbytta for å sikre monopolkapitalens profitt. Folket blir bevisst *holdt nede*, og politikken utformes av den herskende klassen, høgt over hodene på folk.

NOTER:

1. Interesserte kan lese mer om Albania i RØDE GARDE nr. 2/70.
2. Tittelen på talen: «Om den videre revolusjoneringa av våre skolen» i Enver Hoxha:
«On further revolutionizing our party and the life of our country as a whole.»
3. Denne arbeidsgruppa blei leda av statsminister Sheku.

KAPITTEL 6.

MARXIST-LENINISTENE OG ELEVBEVEGELSEN.

Mao Tsetung sier: »Skal det bli noen revolusjon må det finnes et revolusjonært parti. Uten et revolusjonært parti, uten et parti som bygger på den marxist-leninistiske teorien og som er av marxist-leninistisk type, er det umulig å lede arbeiderklassen og de brede folkemassene i kampen for å knuse imperialismen og dens lakeier.»

I det kapitalistiske samfunn er hele det arbeidende folket undertrykt og utbytta. De verdien folket skaper gjennom sitt arbeid, raner borgerskapet til seg. Kamp er nødvendig for å forsvare og bedre folkets levevilkår. Men aksjonene i seg sjøl kan ikke føre til varige bedringer. Monopolkapitalen vil fortsette å suge kjempeprofitter av arbeidet, og staten vil fortsatt legge store byrder på folkets skuldre. Derfor må de daglige aksjonene for forsvar og bedring av de økonomiske kåra knyttes sammen med arbeid for å få fjerna sjølve det kapitalistiske systemet. Kapitalismen må feies av vegen og sosialismen må bygges. Som en *spydspiss og et redskap* i denne kampen trengs et virkelig *revolusjonært kommunistisk arbeiderparti*.

Kampen for sosialismen vil bli hard. Klassefienden vil ikke gi seg uten å kjempe til det ytterste for å beholde profittene og makta. Derfor er det viktig at det arbeidende folket har en fast, enhetlig og skolert *ledelse*. Både streikekamper og andre aksjoner har med all tydelighet vist at det er nødvendig med en skikkelig ledelse for å oppnå positive resultater. Om et kommunistisk parti er nødvendig for å lede slike kamper, er det hundre ganger viktigere for å gjennomføre sosialismen.

Dette partiet må beherske arbeiderklassens revolusjonære teori, fordi denne teorien i Marx', Engels', Lenins, Stalins og Maos oppsummeringer gir oss arbeiderklassens positive og negative erfaringer fra over 100 års klassekamp. Ved å bygge på disse erfaringer og anvende dem i Norge, kan partiet unngå å gjøre feil med skjebnessvangre følger for hele klassen. Derfor *studerer* de revolusjonære marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning, marxismen da imperialismen går sitt fullstendige sammenbrudd i møte, og legger den til grunn for sin virksomhet.

Partiet må være *enhetlig*. Gjennom drøftinger på grunnlag av den revolusjonære teorien må partiet skape enhet blant medlemmene i handling

og tenkning. Et udisiplinært parti kan skusle bort arbeiderklassens seier i et avgjørende øyeblikk. Derfor må det være de revolusjonæres krav til partiet at det arbeider etter den demokratiske sentralismens prinsipper.

Partiet må følge *masselinja*. Det må være nært knytta til folket og kjenne dets ønsker og behov. Det må handle på grunnlag av dem, og ikke etter ønsker fra enkeltpersoner, hvor velmente de enn er.

Partiet må beherske alle *kampformer*: massenes, den parlamentariske, den legale og illegale. Viss partiet ikke er allsidig, vil det ikke kunne stå i ledelsen under vekslende forhold, og uansett hvilke våpen klassefienden setter inn.

Dette partiet er det arbeidende folkets eget parti, skapt av arbeiderklassen gjennom kamp mot all slags feilaktige og arbeiderfiendtlige ideer.

VÅR STRATEGISKE HOVEDOPPGAVE: BYGGINGA AV DET REVOLUSJONÆRE PARTIET

Fordi det i Norge i dag ikke finnes et skikkelig revolusjonært parti, er vår strategiske hovedoppgave i dag å bygge et slikt parti. Vi skal i det følgende se hva dette partibyggende arbeidet består i på skoler og universitet. Deretter vise sammenhengen mellom kampen for dagskrava og de langsiktige mål, samt vise nødvendigheten av kamp mot den taktiske hovedfienden.

SUF(m-l) gjorde på sitt 6. landsmøte vedtak om at vår strategiske hovedoppgave er bygginga av det revolusjonære partiet. Vedtaket fra landsmøtet nevner 4 *hovedkilder* i bygginga av det revolusjonære partiet: SUF (m-l)s kadre, kadrene fra de Marxist-leninistiske studie- og arbeidsgruppene (ML-gruppene), marxist-leninistiske kadre som ennå står i Norges Kommunistiske Parti og viktigst: de revolusjonære og forelopig uorganiserte masser.

SUF (m-l) er den norske arbeiderklassens kommunistiske ungdomsforbund, og har derfor et særskilt ansvar for arbeidet blant studenter og skoleelever. Stalin har sagt at ungdomsforbundets oppgave er å være et reservoar for partiet og et *redskap* for partiet i ungdomsmassene. Som redskap for partiet må ungdomsforbundet streve etter å bli en skikkelig marxist-leninistisk *ledelse* for ungdommen. På skoler og universitet betyr dette at SUF(m-l) må utvikle seg til å bli en slik ledelse for de studerende massene.

Det partibyggende arbeidet betyr for SUF(m-l) at *det må konsolidere seg som et skikkelig kommunistisk ungdomsforbund*. Dette krever hardt og bevisst arbeid. Hovedoppgavene for forbundets kadre i dag er *studier* i

marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning, samt undersøkelser og studier av det norske klassesamfunnet med spesiell vekt på utdanningas rolle i Norge i dag. Videre skal kåra til massene under utdanning undersøkes nærmere, samt at vi på grundig vis oppsummerer og studerer våre egne kamperfaringer. Studiene er forutsetninga for at vi skal kunne oppnå enhet, gjennom dem kan vi finne ei riktig linje for kampen.

For at våre kamerater på skoler og universitet skal innse sine virkelige interesser og forstå at det er riktig å gjøre opprør, fører vi deretter ut vår politiske linje gjennom vårt *propaganda-arbeid*. Formann Mao sier: »For å styrte den politiske makta, er det alltid nødvendig først av alt å skape en allmenn opinion, å utføre arbeid på det ideologiske området.» Dette gjelder også for oss. Det finnes mange borgerlige illusjoner å gjøre opp med. I over tredve år har sosialdemokratene forsøkt å »skjule» klassekampen gjennom å lansere ideer som »velferdssamfunn» og »solidarisk lønnspolitikk». Dessuten har venstresosialdemokrater og revisjonister innbilt folket muligheten for en »fredelig overgang til sosialismen». Gjennom vår propaganda vil vi avsløre disse mytene. Gjennom den politiske analysen vi har ført ut i dette heftet, har vi tilbakevist den sosialdemokratiske påstanden om at »demokratiseringsprosessen i det norske skoleverket har kommet langt». Vi har videre avslørt at de reformer som i dag blir lansert, ikke vil tjene skoleelevene og lærernes interesse, men monopolkapitalens interesser. Gjennom vår propaganda har vi også gjort det klart at det finnes bare en løsning på misforholda, det er at studentene og skoleelevene enes og går til kamp for sine krav, at de forener seg med arbeiderklassen og stiller seg under dens ledelse, gjør revolusjon og oppretter proletariats diktatur.

Masselinja.

Kommunistenes grunnleggende prinsipp for alt arbeid er *å tjene folket*. Dvs. at vi må bruke masselinja som rettesnor for alt vårt arbeid. Formann Mao peker på: »I hele vårt partis praktiske virksomhet må en riktig ledelse alltid bygge på prinsippet »fra massene til massene». Det innebærer: å sammenfatte massenes (enkeltstående og usystematiske) meninger, og derpå gå ut til massene med dem igjen (generalisert og systematisert som resultat av studium), propagere dem og forklare dem, gjøre dem til selve massenes ideer slik at massene holder fast ved dem og setter dem ut i livet, og samtidig bruker massenes handling som prøve på om disse ideene er riktige.» (Sitatboka s. 142) Dette er metoden SUF(m-l) må nytte for å nå det mål vi har satt oss,

nemlig å skape en marxist-leninistisk ledelse for kampen på skolene og universitetene.

En av grunnene til at SUF(m-l) inntar en stadig mer ledende rolle i kampen på universitetene og også vil komme til å gjøre det på skolene, er nettopp at vi stadig på en bedre måte tillemper masselinja i alt vårt arbeid. Samtidig er vi klar over at vi ikke ennå er flinke nok i tillempinga av masselinja. Sjøl om SUF(m-l) har spilt en ledende rolle i det revolusjonære oppsvinget i vår på universitetene og på enkelte skoler, er det ennå et godt stykke igjen før marxist-leninistene virkelig leder de studerende massenes kamp. Det må presiseres at dette sjølsagt ikke utelukkende er avhengig av hvor flinke vi er til å bruke masselinja som rettesnor for alt vårt arbeid, det avhenger i like stor grad av hvordan det kapitalistiske samfunnet sjøl utvikler seg.

På grunn av vår manglende forståelse for å tillempe masselinja har vi gjort oss skyldig i subjektivistiske feil. Vi har ikke i tilstrekkelig grad gått ut til massene for å lytte til hva de har å si, vi har ikke gjort grundige nok undersøkelser, men basert vår politikk mer på våre egne ønsker og vurderinger av situasjonen.

Et eksempel på ei feilaktig politisk linje, som var et resultat av manglende forståelse for prinsippet »fra massene til massene», var linja vi førte ut i skolepolitikken for ei tid siden, da vi satte kampen mot »fascismen i skolen» som hovedoppgave for skoleelevene. Det halvfascistiske reglementet berørte en liten del av elevmassen, det viste seg dermed å være umulig å reise store deler av elevene til kamp mot reglementet på daværende stadium. At vi mangla grep om tillempinga av masselinja, førte til at vi henvendte oss til eventyrpolitikk. At vi er kommet lengre i dag når det gjelder å bruke masselinja som rettesnor for vårt arbeid, er dette heftet et bevis for. Grunnlaget for den politikken vi fører ut i dette heftet, har nettopp som sitt utgangspunkt massen av skoleelevers meninger. Vi har gjort undersøkelser av elevenes situasjon på skolene, oppsummert disse med marxismen-leninismen som rettesnor, og vi fører nå ut denne linja til skoleelevene igjen på systematisert vis. Oppgaven blir nå, på grunnlag av den politiske linja vi fører ut, å oppfordre massene til å komme med kritikk, som kan tjene til å sette skolepolitikken vår ennå mer i samsvar med elevenes interesser, dvs. utdype den og nyansere den.

DEN DEMOKRATISKE SENTRALISMEN ER EI FORUTSETNING FOR AT VI KAN SETTE MASSELINJA UT I LIVET PÅ EN RIKTIG MÅTE

»Bare gjennom enhet i det kommunistiske parti kan det nåes fram til enhet i hele klassen og hele nasjonen.» (Mao) Å ha den demokratiske sentralismen

som organisasjonsprinsipp betyr demokratisk rådslagning og diskusjon innad, men er et vedtak fatta, skal alle medlemmene lojalt sette dette vedtaket ut i livet utad. Utad skal partiet alltid opptre som om det skulle være en person. Hva betyr så dette for vårt arbeid på skoler og universitet? Det vil si at på alle skoler hvor det går to eller flere medlemmer av SUF(m-l), skal de danne en fraksjon. Det samme gjelder for arbeidet i fronter og på de forskjellige arbeidsplasser. At medlemmer av SUF(m-l) danner en fraksjon, er en nødvendighet for at en skal kunne føre ei enhetlig linje utad på skolen. Skal forbundets medlemmer på en skole eller en arbeidsplass bli i stand til å oppsummere sine erfaringer på en grundig måte, skal vi kunne foreta undersøkelser og studium på vitenskapelig vis, må vi arbeide i organiserte former. I fraksjonen blir linja og massenes reaksjon på vår politiske linje diskutert, dersom det er uenighet, blir det skapt enhet gjennom studier og debatt. Arbeid i fraksjoner er en viktig bestanddel av den demokratiske sentralismen. Fraksjoner er ikke enheter som jobber isolert fra forbundet som sådant. Alle fraksjoner er underlagt en grunnorganisasjon og forbundet som helhet.

Når det gjelder fraksjonsarbeid på skolene, bør vi ikke innskrenke oss til utelukkende å arbeide i kommunistiske fraksjoner. Vi bør utvide vårt fraksjonsarbeid også til å gjelde *røde fraksjoner*. Dvs. at forbundets medlemmer sammen med våre nærmeste venner danner en utvida fraksjon, hvor linjene for det politiske arbeid på skolen kan diskuteres og legges opp. Innenfor denne utvida fraksjonen må forbundsmedlemmene sjølsagt beholde sin uavhengighet. Røde fraksjoner må ikke forveksles med kommunistiske fraksjoner.

Vi har nå klargjort hvilke organisatoriske prinsipper vi arbeider etter for å utvikle oss til å bli en ledelse for elevenes kamp. For at elevenes kamp skal føre til seier, må vi ta ledelsen i kampen for dagskrava, samtidig som vi forbinder den konkrete interessekampen med kampen for revolusjonen og nødvendighetene av proletarietets diktatur. Det er slik i dag at mange elever forstår at det er nødvendig å reise seg til kamp for å forsvare sine interesser mot de framstøt vi ser komme. Men det er et betydelig mindre antall som innser at vi må rette kampen mot den borgerlige staten som i vårt samfunn er et redskap for monopolkapitalen. Enda færre innser nødvendigheten av arbeidet for å bygge opp et virkelig revolusjonært parti. Det er et langt stykke fra den faglige bevisstheten til kommunistisk forståelse. Lenin har en gang sagt at kommunistisk forståelse ikke gror opp fra fabrikkgulvet. Derfor må vi i vår propaganda sette kampen for dagskrava inn i sitt rette perspektiv. Vi må særlig legge vekt på å propagere følgende tre prinsipper:

1. Felles kamp mot felles fiende. Vi har sett at hele folkets felles fiende er monopolkapitalen og dens statsapparat. Vi må propagere for hele folkets kampfellesskap under arbeiderklassens ledelse, og føre en hard kamp mot alle tendenser til å se på den kampen som elevene fører som en isolert kamp. Dersom elevene fører sin kamp isolert fra studentene og arbeidernes kamp, vil den mislykkes.

2. Vi må forklare at folkets kår aldri kan bli virkelig trygga under kapitalismen, at bare den sosialistiske revolusjonen og proletariatets diktatur kan ivareta folkets interesser.

3. Vi må utvide denne propagandaen til selve strategien for revolusjonen, i dag betyr dette propaganda for bygginga av det revolusjonære partiet. Det vil i første hand si propaganda for nødvendigheten av studier.

KAMPEN MOT DEN TAKTISKE HOVEDFIENDEN

Vi har slått fast at vår strategiske hovedoppgave er bygginga av det revolusjonære kommunistparti. Et viktig ledd i dette arbeidet er kampen mot feilaktige ideer som gjør seg gjeldende på «venstresida» i politikken. Generelt betyr dette at vi må kjempe mot revisjonistene og reformistene i SF/NKP-ledelsen. Det er vår viktigste taktiske hovedoppgave å kjempe mot disse som sprer illusjoner i arbeiderklassen og de progressive massene på skoler og universitet og at sosialismen kan innføres ad parlamentarisk vei. Vi må avsløre at SF/NKP-ledelsens politikk i praksis tjener kapitalens interesser og ikke folkets interesser.

Hva betyr kampen mot den taktiske hovedfienden på skolene? Vi veit alle at SFU(Sosialistisk Folkepartis ungdomsorganisasjon) og KU (NKP's ungdomsorganisasjon) gjør seg svært lite gjeldende på skolene. På de fleste skoler merkes overhodet ikke deres innflytelse. Der hvor de dukker opp, må de imidlertid bekjempes. SF/NKP-ledelsens reformistiske politikk slår sjølsagt også igjennom når det gjelder skolepolitikken. Et eksempel fra Oslo illustrerer dette godt. Det var oppnådd enhet i flere klasser om at en skulle gå til boikott av en standpunktprøve som skulle avholdes på skolen for første gang. Skoleledelsen forsøkte sjølsagt å splitte opp enheten som var skapt. Skoleledelsens beste medhjelpere i denne situasjonen var nettopp de ledende SFU'ere som fantes på skolen. De mente at en skulle vente å se hva disse standpunktprøvene var, før en gikk til kamp mot dem. SFU-ledernes halehengspolitikkk var i denne situasjonen sammen med skoleledelsens forsøk på å skape forvirring avgjørende. Det førte til at det ikke blei noen boikott denne gangen. Vi var for svake, og vi var ikke i tilstrekkelig grad klar over at

det var nødvendig å gå til åpen kamp mot SFU'ernes halehengspolitikk. Vi ser at det er viktig å bekjempe »radikalere» som disse SFU'erne. I ord sier de seg å ville kjempe for elevenes interesser, i praksis blir de fiendens beste medhjelpere. Det må imidlertid presiseres at sjøl om vi konsekvent vil gå til kamp mot SFU-ledernes feilaktige ideer, hindrer ikke dette at vi kan samarbeide med vanlige SFU'ere om konkrete saker. Kan det oppnås enhet med progressive elever på et grunnlag som ikke svekker kampen, er vi sjølsagt de første som ønsker en slik enhet.

Sjøl om SFU/KU er svake på skolene, finnes det likevel mange andre feilaktige ideer vi må ta kampen opp mot. Det er blant annet viktig å bekjempe den skolepolitiske linja som pampene i NGS (Norges Gymnasiast-samband) gjør seg til talsmenn for. På grunn av at de har et stort organisatorisk apparat (de fleste elevrådene ved norske gymnas står tilslutta organisasjonen), og på grunn av den finansielle støtte den får fra staten(!), har de muligheter til å nå ut til store deler av elevmassen med sine feilaktige ideer. I dag er de varme talsmenn for gjennomføringa av Steen-komiteens »reform»-planer for det videregående skoleverket. De mener at denne videreføringa av enhetsskolen i det videregående skoleverket er »et nødvendig ledd i demokratiseringen av samfunnet». (NGS' organ »Elev -70» nr. 3) På bakgrunn av vår analyse av Steen-komiteens reformer i dette heftet innser vi lett viktigheten av å avsløre denne elevfiendtlige propagandaen. Pampene i NGS sier også at de kjemper for elevenes interesser i skolen, det er vår oppgave å hindre at disse ideer finner grobunn hos skoleelevene.

KAPITTEL 7. ELEVBEVEGELSENS VEKST OG FRAMTID.

I forrige kapittel klargjorde vi nødvendigheten av at marxist-leninistene stiller seg i spissen for folkets kamp mot monopolkapitalen generelt og for elevbevegelsen spesielt. Vi har også klargjort hva som er hovedoppgavene for den marxist-leninistiske bevegelsen, dvs. hvordan vi jobber for å nå det mål vi har satt oss. Det viktigste er å studere, anvende og spre kjennskapet til marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning, samt å tillempa masselinja i alt vårt arbeid, blant skoleelever, studenter og arbeidere osv.

KORT OPPSUMMERING AV ELEVBEVEGELSENS HISTORIE

I 60-åra har den politiske utviklinga blant skoleelevene ført til at det på mange steder har grodd fram en elevbevegelse som har stilt seg meget kritisk til forholda i skolen. Mange elever har vært villige til å ta kampen opp mot skolebyråkratiet og kapitalen. Framveksten av en progressiv bevegelse blant elevene hang sammen med at SUF vokste i bredde og styrke, samtidig som den voksende praktiske elevbevegelsen var et stort og viktig reservoar for SUF. I siste halvdel av 60-åra fikk stadig fler elever kjennskap til den vitenskapelige sosialismen, og det betydde mye for å rive elevbevegelsen bort fra den reformistiske linja.

Elevbevegelsen har inntil nå hatt et lite enhetlig preg. Kampen på de forskjellige skolene er blitt ført isolert fra hverandre, og det har vært forskjellige ting som har stått i brennpunktet for kampen på de forskjellige skoler. Årsaken til dette er at det ikke var blitt foretatt en skikkelig analyse av forholda i det norske skoleverket. En hadde ikke et skikkelig grunnlag å kjempe ut fra. Kampen tok ofte utgangspunkt i helt lokale særtrekk ved skolen og tilfeldige stemninger som oppsto blant elevene. I 1969 blei det forsøkt å gjøre kampen mot reglementet og den halvfascistiske bruken av dette som den samla hovedsaka for elevbevegelsen. Denne linja var feilaktig. Hvorfor? Jo, fordi denne linja var subjektivistisk, den tok utgangspunkt i ei snever gruppes behov og ønsker, ikke den store massen av elevers behov og ønsker. Den halvfascistiske bruken av reglementet til å forby progressive meninger, progressive organisasjoner og straffe aktivister, berørte i liten grad det store flertallet av elevene. Det var heller ikke en tendens som var særlig

tydelig annet enn på de skolene der kampen var kommet lengst, da spesielt i Oslo-området.

Det viste seg da også at kampen mot reglementet ikke mobiliserte flertallet av elevene. Snarere var det mange som stilte seg uforstående til propagandaen mot fascismen i skolen.

Hvorfor blei det gjort slike subjektivistiske feil? Marxist-leninistenes analyse av skolens plass i det kapitalistiske samfunnet var mangelfull, og vi skjønnte ikke hva det innebar å ta massenes behov og ønsker som utgangspunkt for vårt arbeid på skolene. Derfor greip vi fatt i en underordna foreteelse og gjorde den til sjølve kjernepunktet i skolepolitikken. Sjøl om elevbevegelsen kampen mot reglementet gjorde framgang i mindre målestokk, førte det aldri til et virkelig gjennombrudd. Men det ga kamperfaring, framfor alt blei det klart for de progressive elevene at dersom kampen skulle bli vellykka og mobilisere den store massen av elever, måtte den ta utgangspunkt i elevenes behov og ønsker. »Vi må ut i massene, lære av massene, generalisere deres erfaringer, utlede av dem enda bedre og mer systematiske prinsipper og framgangsmåter, og deretter gå ut i massene med dem igjen (propagere dem) og oppfordre massene til å bruke disse prinsippene og framgangsmåtene i praksis, og løse massenes problemer og hjelpe dem til å nå fram til frigjøring og lykke.» (Mao)

Gjennom studier i marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning blei marxist-leninistene i stand til å foreta en helhetlig analyse av skolen under kapitalismen, og således stake ut ei riktig linje for kampen.

Men sjøl om det finnes ei riktig linje for kampen på nåværende stadium, er det likevel langt igjen til elevbevegelsen gjør et samla gjennombrudd.

Den vesentlige årsaken til vanskene i nåværende situasjon er at elevene ikke har tilstrekkelige kunnskaper om forholda i skolen og forholda i samfunnet. Vi må spre kunnskap om de grunnleggende lovene for samfunnets og klassekampens utvikling, og elevene må bli seg sine egne interesser bevisst. Det må bli skapt forståelse for at de største problemer i skolen har sine røtter i karaktersystemet. Hovedparten av elevene må bli klar over at karakterene ikke tjener elevenes, men kapitalistenes interesser. De må vite og forstå at den grunnleggende motsigelsen i skolen i dag går mellom monopolkapitalen og skolebyråkratiet på den ene sida og den store massen av elever og lærere på den andre. De må få forståelse for at kampen mot karaktersystemet kan gi store resultater om den brede massen av elever mobiliseres. Kunnskap og bevissthet om vår egen situasjon er nødvendige våpen i kampen.

Situasjonen som elevbevegelsen står i nå, må sees i sammenheng med marxist-leninistenes styrke. Sjøl om ML-bevegelsen har hatt stor framgang de

siste åra, er vi langt ifra sterke nok ennå. Vi har ikke nådd ut til den store delen av elevene og lærerne med vår propaganda. Vi har hatt og har store feil når det gjelder å tillempe masselinja i vårt arbeid.

De spredde erfaringene vi har på å føre ut linja vår blant skoleelevene, er positive. Det har vist seg at de fleste umiddelbart griper linja vår og skjønner at den er riktig. Den viktigste oppgava blir derfor å spre kjennskap til marxismen-leninismen, slik at det på alle skoler kan skapes en marxist-leninistisk ledelse for kampen. Samtidig må vår linje i skolepolitikken gjøres kjent for den store massen av elever.

DE VIKTIGSTE SPØRSMÅL FOR ELEVBEVEGELSEN

Vi skal nå ta opp de spørsmål vi mener er av største betydning for elevbevegelsen. Den linja vi fører fram, bygger på de spredde erfaringer vi har gjort her hjemme, samt de positive og negative erfaringer som våre svenske kamerater har gjort i kampen mot karaktersystemet.

Det er viktig først å slå fast at kampen må konsentreres om de saker som er årsaken til misforholda på skolene. Kampen må ikke spres på flere områder, det må foretas en klar prioritering mellom de forskjellige foreteelsene i enhver situasjon. Viss kreftene blir spredd på flere områder, vil ikke kampen bli slagkraftig, og resultatene blir små. Formann Mao sier: »I ethvert slag må vi konsentrere en absolutt overlegen styrke og fienden må omringes fullstendig . . . Under spesielle omstendigheter må vi påføre fienden knusende slag, det vil si konsentrere all vår styrke til et frontangrep.»

Vi er i en spesiell situasjon. Styrkeforholdet mellom oss og fienden er som forholdet en mot ti. Viss vi sprer kreftene og angriper på flere punkter samtidig, vil vi lett bli slått tilbake og tilintetgjort.

Vi har vist at kampen mot karaktersystemet er det viktigste i dag. Dette fordi innføringa av et nytt karaktersystem er nøkkelleddet til å reformere hele det videregående skoleverket. Videre fordi karakterene brukes av kapitalistene og skolebyråkratene mot elevene, samt at det er karakterene som skaper misforholda i skolen. Derfor må elevene ta kampen opp mot karaktersystemet. Ved å konsentrere kampen på dette området kan elevene oppnå de største forbedringer av sin situasjon på skolen på lengre sikt. Kampen mot karaktersystemet kan gjøre kampen på andre områder mye lettere. Gjennom denne kampen vil elevenes bevissthet om sin egen situasjon bli høyna.

Vi må konsentrere kampen der framstøta blir satt inn. Vi må føre kampen mot karaktersystemet konkret gjennom boikott av de normerte prøvene. Som paroler for kampen er det riktig å stille: »NEI TIL DET NYE KARAKTER-SYSTEMET», »BOIKOTT DE NORMERTE PRØVENE».

Vi stiller disse parolene fordi det er på dette punktet elevene i dag blir angrepet. Monopolkapitalen kommer i dag med en serie framstøt som vil forverre situasjonen for elever og lærere. Derfor må vi konsentrere oss i dag om å slå disse framstøta tilbake, dvs. vi er nødt til å føre en defensiv kamp.

Formann Mao sier: »Det er viktig å legge vinn på å gjøre det av med fienden når han er i bevegelse.» I nåværende situasjon ser vi tydelig at fienden er på marsj. Det nye karaktersystemet er foreløpig bare innført i gymnaset. Verken ungdomsskolen eller andre videregående skoler har foreløpig fått det. Derfor må vi sette kampen mot karaktersystemet i brennpunktet nå, spre kjennskap om virkningen av det, gjøre kamperfaring, slik at elevene i andre skoleslag blir satt i beredskap til å slå angrepet tilbake når framstøtet kommer.

AVSKAFF KARAKTERSYSTEMET er også en riktig parole, men det er en parole som peker lengre framover, framover mot sosialismen. Vi veit at karaktersystemet ikke kommer til å bli avskaffa under kapitalismen, fordi karakterene er kapitaleiernes instrument til å holde grepet om skolen. Ikke desto mindre må vi i vår propaganda ta med parolen »avskaff karaktersystemet», fordi denne setter kampen vi i dag fører inn i et videre perspektiv. Vi skal ikke bare kjempe mot ei forverring av våre kår her og nå, vi kjemper samtidig for den sosialistiske revolusjonen.

Kampen mot karaktersystemet må konkret bli ført ved at vi går til boikott av de normerte prøvene. Bruken av de normerte prøvene er ryggraden i det nye karaktersystemet, det er midlet til å opprettholde landsnormen. Dersom elevene samler seg og går til boikott, vil vi kunne rette et kraftig slag mot monopolkapitalen og legge store hindringer i veien for deres rasjonaliseringsplaner av skolen. De normerte prøvene er et sår punkt, meget viktige for kapitalen og lette for oss å angripe.

»Boikott de normerte prøvene» er en offensiv parole. Sjøl om den situasjonen vi befinner oss i er prega av at vi må forsvare oss mot angrepa, hindrer ikke det oss i at vi i en konkret situasjon kan gå til angrep. Å ta initiativet i kampen er viktig. Den part som har initiativet, har alltid store fordeler. Hvordan kan elevene ta initiativet samtidig som vi fører en forsvarskamp? Formann Mao sier: »Initiativet er ikke noe imaginært, men konkret og materielt. Her er den viktigste tingen, å bevare og mønstre en væpnet styrke som er størst mulig og fylt av kampånd . . .»

Nettopp fordi vi angriper og tar initiativet mens fienden er på marsj og gjør framstøt, vil vi bli fienden overlegen. Angrep er som kjent det beste forsvar. Vi må samle store styrker, det vil si mobilisere elevene på bredest mulig plan,

dessuten må vi forberede oss på angrepet. Det vil si at vi må forklare grundig at det er viktig å kjempe mot det nye karaktersystemet.

Vi må forberede oss på at kampen kommer til å bli langvarig. Når vi står samla og klarer å slå framstøta tilbake, vil ikke monopolkapitalen slå seg til tåls med det. Den vil komme med nye angrep i nye former. Men den vil få større og større vansker, fordi elevene gjennom kamp får kamperfaring. Det kan ta lang tid før styrkeforholdet mellom monopolkapitalen og folket endres, men som Formann Mao sier: »De neste 50 til 100 år eller så fra nå av vil bli en stor æra med radikal endring av samfunnssystemet over hele verden, en æra som vil ryste hele verden som aldri før i noen historisk periode.» Videre: »fienden råtner mer og mer opp for hver dag som går mens tingene dag for dag går bedre og bedre for oss.»

KAMPEN FOR DE DEMOKRATISKE RETTIGHETENE

På ulike måter merker elevene og lærerne at deres rettigheter blir undertrykt av skoleledelsen på den enkelte skole. Spesielt i ungdomsskolen, men også i gymnasene og i andre skoler, er undertrykkinga åpenbar. I ungdomsskolen er det som regel forbudt å røyke innenfor skolens område, det er forbudt å gå utenfor skolens område i frikvarterene osv. Om vinteren når det er kaldt, er det ikke lov for elevene å være inne i frikvarterene, de blir jagd ut av skolebygningen.

Det er helt riktig at det blir kjempa for elevens demokratiske rettigheter. Men det er viktig at kampen alltid blir retta mot skoleledelsen og dens medløpere, ikke mot en eller annen tilfeldig lærer. Lærerne må følge ordre fra skoleledelsen, det er den som undertrykker elevmassen. Der det er stor misnøye og grunnlag for kamp, må de progressive elevene stille seg i spissen for kampen. Kampen for de demokratiske rettighetene kan være et godt utgangspunkt for å avsløre skoleledelsens karakter for elevmassen.

I dag vil ikke kampen for de demokratiske rettighetene være av like stor betydning som kampen mot karaktersystemet. På lengre sikt vil den imidlertid bli det. Når kampen mot karaktersystemet utvikler seg, vil skolebyråkratene forsøke å stoppe den gjennom ei innsnevring av de demokratiske rettighetene, og da vil kampen for disse rettighetene etter all sannsynlighet bli den viktigste.

Et viktig krav som det alltid må kjempes for, er retten til å drive politisk aktivitet på skolen. Vi må sjølsagt ikke la skolebyråkratenes forbud være avgjørende for vår politiske virksomhet på skolene, men det er utvilsomt en fordel å kunne drive møtevirksomhet osv. når kampen utvikler seg. Vi har allerede erfart på skoler hvor det har vært en eller annen form for kamp, at

denne retten er blitt fratatt elevene. Vi kan lett forestille oss hvordan situasjonen vil bli når kampen mot karaktersystemet kommer opp på et høyere nivå. Kampen mot karaktersystemet kan komme til å bli mye hardere enn de kampene som har vært hittil. Dette skjønner skolebyråkratene like godt som oss, følgelig vil de også gå hardere til verks for å stoppe den politiske virksomheten. I en slik situasjon er det viktig å ta opp arbeidet for retten til å drive politisk virksomhet, hvis ikke kan det bli et hinder for at kampen mot karaktersystemet utvikles videre.

HVORDAN UTVIKLE ELEVBEVEGELSEN?

Hvilke oppgaver står foran oss? Hvordan skal de prioriteres? Hvilke metoder skal vi anvende?

Vi har allerede slått fast at den viktigste oppgava er å skape en marxist-leninistisk ledelse for kampen. Denne oppgava er av avgjørende betydning for utviklinga på den enkelte skole. Måten å løse dette problemet på er at kjennskapet til marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning blir utbredd. Flest mulig elever må trekkes med i studiene av den vitenskapelige sosialismen. Elever som har lest dette heftet og sier seg enig i vår analyse av forholda i den norske skolen, bør ta kontakt med SUF(m-l) med henblikk på grunnskoloring i marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning. Ved å styrke SUF(m-l), ved å gjøre den til den ledende krafta på hver skole, er grunnlaget lagt for at kampen skal kunne utvikle seg.

STUDIER OG PROPAGANDA FØRST

Hvordan skal så aktivistene som vil utvikle kampen, gå fram? Det er en ting en må ha klart for seg, nemlig at elevbevegelsen må utvikles skritt for skritt. Før det er mulig å utvikle kampen i stor skala, må det gjøres et omfattende og tålmodig studie- og propagandaarbeid. Kameratene må sette seg grundig inn i spørsmålet om karaktersystemet. Disse studiene legger grunnen for propagandaarbeid blant elevene. Propagandaarbeidet må begynne så fort som mulig. Hensikten med propagandaen er å forklare elevene deres interesser i spørsmålet om karaktersystemet og nødvendigheten av kamp. Det er mange midler som kan brukes i dette arbeidet. Løpesedler, diskusjonsmøter, veggaviser osv. Særlig viktig er den muntlige propagandaen. Det er viktig at kameratene virkelig følger masselinja i sitt arbeid. En kameratslig og tålmodig innstilling i arbeidet er av grunnleggende betydning skal vi nå ut til elevene med vår analyse.

AKSJONSENHET PÅ GRUNNLAG AV DE PAROLER SOM ER STILT OPP!

Når propagandaarbeidet har utvikla seg så langt at storparten av elevene innser at det er riktig å kjempe mot karaktersystemet og er villig til å gå til kamp, må en begynne å forberede kampen. Blir det oppnådd enighet om aksjon, må en i første rekke sørge for at aksjonen får en fast ledelse. Dette er avgjørende for hvordan aksjonen vil utvikle seg. På lengre sikt kommer det sjølsagt til å bli behov for ei fastere organisering av kampen. Det er nødvendig for at en på en skikkelig måte skal kunne diskutere og komme fram til ei riktig linje. Det er også nødvendig for at en skal kunne ta vare på de kameratene som er villige til å kjempe og kjempe på en organisert måte. En organisasjon trengs også for at kampen skal kunne bli ført på lengre sikt, og for at en skal kunne ha en felles plan for utviklinga av kampen. Den organisasjonen som elevene trenger på lengre sikt, er en enhetsfront, som stiller kampen mot karaktersystemet som si hovedoppgave. En enhetsfront er riktig for at elever med felles interesser kan samle seg til kamp.

Ettersom oppretting av en enhetsfront kommer etter det mest aktuelle, nemlig *aksjionsenheten*, skal vi ikke gå djupt ned i spørsmålet her. Vi kan nøye oss med å slå fast at fronten må være *anti-kapitalistisk*, fordi hovedmotsigelsen i skolen i dag går mellom monopolkapitalen og skolebyråkratiet på den ene sida og elevmassen på den andre. Fronten må videre konsentrere sitt arbeid om det som for øyeblikket er hovedproblemet, derav følger det at som utgangspunkt for sitt arbeid må fronten ta elevenes behov og ønsker.

Dette er hva vi mener er de oppgavene elevbevegelsen står overfor de nærmeste åra: 1. Skape en ML-ledelse for kampen. 2. Studere og propagandere for nødvendigheten av kamp mot karaktersystemet. 3. Organisere og mobilisere elevene til kamp. Dette er store oppgaver, og alle krefter trengs i dette arbeidet. For å løse disse oppgavene bra er det nødvendig ikke å miste perspektivene framover. Hvor skal det bli av elevbevegelsen når de har løst de oppgaver vi har skissert her? I hvilket forhold står elevbevegelsen til folkets kamp forøvrig? Hva er målet på lang sikt?

ELEVENE MÅ FORENE SIN KAMP MED HELE FOLKETS KAMP

Vi har sett hvordan de skjerpa motsetningene mellom monopolkapitalen og skolebyråkratiet på den ene sida og massen av elever og lærere på den andre er årsaken til det begynnende oppsvinget blant elevene. Men elevene er ikke alene om å protestere.

Det siste året har studenter og elever på universitetet og videregående skoler reist seg til kamp mot staten og monopolkapitalen. Kampen har i første rekke retta seg mot statens økonomiske politikk, som, gjennom innføringa av momsen, har ført til at studentenes og elevenes økonomiske forhold er blitt kraftig forverra.

Også arbeidere har det siste året i flere tilfeller gått til kamp. Det virkelige oppsvinget begynte med streiken ved LKAB-gruvene i Sverige, som blei en mektig inspirasjon og gnisten som tente en stor brann. Her hjemme er det nok å nevne NORGAS-streiken og streiken i Sauda. Det har også vært uro på en mengde andre arbeidsplasser. Arbeidernes kamp har retta seg mot monopolkapitalen og den økte utbyttinga, rasjonaliseringa og det økte arbeidstempoet og misforholda på arbeidsplassen. Men arbeideren har samtidig vært tvunget til å ta kampen opp mot «sine» faglige «tillitsmenn», pampene i LO, som i praksis er monopolkapitalens beste medarbeidere, og som sammen med monopolkapitalen prøver å slå ned de lokale streikene. Dette viser at motsetningen i den seinere tida har tilspissa seg, og at undertrykkinga og utbyttinga øker. LO-byråkratenes klassesamarbeid og det arbeiderfiendtlige lovverket har i praksis fratatt arbeiderne streikeretten.

Kapitalen er også rede til å sette inn statens voldsapparat mot arbeiderne når de reiser seg til kamp, noe vi konkret så under NORGAS-konflikten da politiet slo til mot de streikende arbeiderne og arresterte dem.

Vi kan lett forstå at det er av avgjørende betydning hvordan elevbevegelsen forholder seg til den kamp som arbeiderne og andre deler av folket fører. Det er vårt standpunkt at elevbevegelsens kamp må forene seg med hele folkets kamp. Vi har sett at det er monopolkapitalen og skolebyråkratiet, som er en del av staten, som er elevenes og lærernes virkelige fiende. Studentenes og arbeidernes kamp har retta seg mot den samme fienden. Med andre ord, det er monopolkapitalen som undertrykker hele folket. Men fienden er sterk og hensynsløs. For at kampen mot den skal bli framgangsrik, er det nødvendig at alle undertrykte forener seg og støtter opp om hverandres kamp. Særsilt viktig er det at vi støtter arbeiderklassens kamp og underordner vår kamp dens. Dette fordi arbeiderklassen er hovedstyrken i folkets kamp, fordi det er den som er mest utbytta og undertrykt. Arbeiderklassen er stor og har de beste mulighetene til å organisere seg og rette slag mot kapitalens sårbare punkt. Dette stiller aktivistene på skolene overfor mange oppgaver. De må spre kjennskap til de forhold arbeiderklassen lever under og se på dem som sine sterkeste forbundsfeller. De må aktivt arbeide for støtte til streikende arbeidere på sin skole når dette er aktuelt, de må arbeide for å få elevene til å støtte opp om demonstrasjoner, f. eks. ROD ARBEIDERFRONT 1. mai osv.

Men den avgjørende forutsetninga for at hele folkets kamp virkelig kan smelte sammen og bli ført på en framgangsrik måte, er at vi bygger et kommunistisk parti av marxist-leninistisk type. Bare et slikt parti kan makte å føre skoleelevenes, lærernes, studentenes og arbeidernes kamp fram til seier, styrte monopolkapitalens diktatur og opprette proletariatets demokratiske diktatur. Bare opprettinga av proletariatets demokratiske diktatur kan en gang for alle avskaffe undertrykking og utbytting av det arbeidende folket, bare sosialismen kan skape en skole som tjener elevenes, lærernes og hele folkets interesser.

LITTERATURLISTE:

Gjelsvik-komiteens innstilling.

Steen-komiteens innstilling nr. 1 og 2.

Forsøk og reform i skolen, nr. 14, 16 og 17.

Skolan under kapitalismen, utgitt av Clarte (Sverige).

Lenin: Marx-Engels Marxisme.

Høygård/Ruge: Norsk skolehistorie.

Marx-Engels: Det kommunistiske manifest.

STUDENTENE OG DEN SOSIALISTISKE REVOLUSJONEN

Pris kr. 5,00.

Mao Tsetung:
**Kinas Kommunistiske Partis
rolle i den nasjonale krigen**

Bestilles gjennom Klassekampens distribusjon.

Boks 6159, Etterstad, Oslo 6.

Trykt i offset hos A/S Duplotrykk